

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Integrace cizinců do většinové společnosti
v příbramském regionu**

Autor práce: Martina Petříková
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Kombinované studium
Vedoucí práce: PhDr. Lenka Havelková, Ph.D.
Katedra: Katedra společenských věd

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Lence Havelkové, Ph.D. , za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PETŘÍKOVÁ, M. *Integrace cizinců do většinové společnosti v příbramském regionu : bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 59 s., Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Lenka Havelková, Ph.D.

Klíčová slova : integrace cizinců, migrace, multikulturní společnost, národnostní menšina

Bakalářská práce řeší problematiku multikulturní společnosti v České republice. Hodnotí současný stav migrace, porovnává nejvíce zastoupené národnostní menšiny, popisuje jejich příchod do ČR a charakterizuje je. Práce rozkrývá řadu specifík jednotlivých skupin a zároveň popisuje společné rysy sociální integrace v České republice, které se projevují bez ohledu na jejich původ. Práce analyzuje přístup přijímání cizinců do české společnosti a s tím spojené obtíže, se kterými se cizinci při svém procesu integrace setkávají. V praktické části jsou zjišťovány postoje majoritní společnosti k cizincům, jsou porovnávány názory dětí a dospělých. Různé aspekty procesu integrace jsou zjišťovány pomocí cílených rozhovorů s cizinci. Práce se dále zabývá jazykovými kompetencemi cizinců, jejich uplatněním na trhu práce, zdravotní péčí věnovanou cizincům, zapojením dětí – cizinců do procesu integrace.

ABSTRACT

PETŘÍKOVÁ, M. *Integration of foreigners in majority society in Příbram region. Bachelor thesis.* České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. s., 2012. 59 p. Tutor : PhDr. Lenka Havelková, Ph.D.

Key words : integration of foreigners, migration, multicultural society, national minority

This bachelor thesis deals with the problem of multicultural society in the Czech Republic. It evaluates current state of migration, it compares the largest national minorities, it describes their arrival in the Czech Republic and it characterizes them. This thesis reveals a number of specific features of particular groups and at the same time, it describes common attributes of social integration in the Czech Republic which are displayed regardless their origin. The thesis analyses the attitude of accepting foreigners in the Czech society and the connected problems with which foreigners go through during the process. In the practical part, the approach of majority society towards foreigners is investigated; opinions of children and adults are compared. By targeted interviews with foreigners, the different aspects of integration process are inquired. Further, this work deals with language competences of foreigners, with their attractiveness on the job market, with health care dedicated to them and with integrating children – foreigners in the integration process.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 MIGRACE A INTEGRACE	11
2.1 Migrace a integrace na území ČR.....	11
2.1.1 Migrace ukrajinských obyvatel na území ČR.....	13
2.1.2 Slovenská národnostní menšina na území ČR.....	14
2.1.3 Vietnamská národnostní menšina.....	15
2.1.4 Ruská národnostní menšina.....	16
2.1.5 Polská národnostní menšina.....	17
2.1.6 Německá národnostní menšina.....	18
3 SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ INTEGRACE CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR	20
3.1 Důvody a příčiny příchodu cizinců do ČR.....	20
3.2 Cizinci a trh práce	21
3.3 Bydlení a ubytování cizinců.....	22
3.4 Jazyková vybavenost cizinců.....	23
3.5 Kulturní rozměr migrace	24
3.6 Formy pobytu cizinců	25
3.7 Překážky integrace	27
4 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY NA ÚZEMÍ PŘÍBRAMSKÉHO REGIONU.....	29
4.1 Příchod cizinců v historickém kontextu.....	30
4.2 Přijetí cizinců v českém společenství.....	32
4.3 Jazykové kompetence cizinců v příbramském regionu.....	36
4.4 Strategie cizinců na trhu práce	38
4.5 Problémy poskytování zdravotní péče cizincům.....	42
4.6 Zapojení dětí – cizinců do integračního procesu.....	45
4.7 Výzkum: Shrnutí výsledků šetření	48
5 PERSPEKTIVY NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN V ČR DO BUDOUCNOSTI	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	55
PŘÍLOHY.....	59

ÚVOD

Migrace provází člověka již od počátku jeho existence, v dnešní době se však tento fenomén rozrostl do obrovských rozměrů. Přelom dvacátého a jednadvacátého století můžeme nazvat obdobím migrace. Setkávání kultur a migrace obyvatelstva jsou trvalými a všudypřítomnými jevy, které v současném globalizovaném světě dostávají nové rozměry a podoby. Česká republika se řadila dlouhá léta mezi země, které byly uzavřené před okolním světem. Komunistický režim nedovoloval lidem získávat zkušenosti s ostatními národnostmi, které se chovají jinak, mají jiné tradice, jinak komunikují. Z politických důvodů lidé z Československa spíše odcházeli.

Tato situace se změnila po roce 1989. Česká společnost se otevřela světu a od té doby je konfrontována často s dosud málo známými kulturami a etniky. Multikulturní společenství s sebou přináší průvodní těžkosti, jako jsou xenofobie, neporozumění, rasismus a národní nesnášenlivost. Tyto jevy můžeme snížit, pokud se o tom, čeho se bojíme, dozvíme co nejvíce konkrétních informací. Větší informovanost vede k větší toleranci a k lepšímu vzájemnému pochopení.

S migrací je úzce spojena integrace, která představuje komplexní proces, jehož úspěšnost ovlivňuje řada faktorů. Na straně hostitelské společnosti se jedná například o postoje veřejnosti vůči odlišnostem, nastavení migrační a integrační politiky, ekonomickou situaci, otevřenost vzdělávacího systému. Pro integrační proces jsou však důležité také aktivity imigrantů a případná rozvinutost a charakter etnických komunit v zemi původu. Jedná se například o jejich kulturní a sociální kapitál, jazykové dovednosti, motivaci k migraci, vzdělání či kvalifikaci.

Ve většině případů se důvody migrace navzájem prolínají, nedají se striktně oddělit. V převážné míře se jedná o imigraci, přistěhování obyvatelstva, nebo emigraci, vystěhování obyvatel ze země. Můžeme hovořit o migraci dobrovolné nebo vynucené. Obvykle nelze jednoznačně tyto typy migrace rozlišit. Důvod vynucené migrace bývá především válečný stav, diktatura nebo výrazně špatné životní podmínky.

Předkládaná bakalářská práce se zabývá aktuálními problémy etnických menšin v České republice, přičemž je zaměřena na problémy menšin v příbramském regionu. Na území Příbramska se převážně vyskytuje řada etnických minorit cizinců, k největším patří migranti ruské a vietnamské národnosti. Bakalářská práce se bude tudíž zabývat hlavně těmito etniky. Přítomnost těchto menšin s sebou přináší v regionálním i celorepublikovém měřítku řadu problémů, jako jsou neoprávněný pobyt, nelegální

práce, trestná činnost, problematika vízové politiky, riziko přenosu nakažlivých chorob a tak dále. I tyto negativní vlivy migrace bude bakalářská práce reflektovat. Bakalářská práce přispěje do diskuse o možnostech integrace cizinců v příbramském regionu, o problémech, se kterými se v tomto regionu setkávají.

Národnostní menšiny tvoří významnou část obyvatelstva na území ČR. Je důležité zabývat se tímto tématem, protože samo právo volného pohybu na území EU neřeší otázku usazování či integrace nově příchozích ve zvolené hostitelské zemi. Integrace je často mnohvrstevný a dlouhodobý proces a jeho úspěšnost je předpokladem pro rozvinutí pozitivního potenciálu, kterým migrační proces disponuje.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je popsat a zhodnotit integraci cizinců v České republice se zaměřením na příbramský region. Budou zde popsány a zhodnoceny příčiny a zákonitosti pohybu obyvatelstva z hlediska základních sociodemografických a geografických parametrů, zmapována podmíněnost migrace, spjatost s jejich domovem a s lokální kulturou. Zjišťována bude migrační historie, preference k trvalému pobytu, schopnost adaptace. Účelem této práce je rovněž zjistit, jaké národnostní menšiny se na území České republiky, a zvláště pak Příbramska, vyskytují a charakterizovat je z čtyř různých hledisek – důvody migrace, sdružování se, etnická identita a integrace.

V práci bude analyzován vývoj, příčiny a důsledky migrace a integrace jednotlivých národnostních menšin na území České republiky. Zároveň budou zhodnoceny právní formy pobytu cizinců v ČR. Bude popsán historický proces příchodu cizinců do regionu Příbram, zjišťovány důvody jejich příchodu právě do tohoto regionu. Bude porovnána integrace vietnamské a ruské národnostní menšiny žijící v příbramském regionu.

Bakalářská práce bude vycházet z analýzy materiálů týkajících se historie vývoje integrace a migrace národnostních menšin na území České republiky. V teoretické části budou vymezeny základní pojmy dané problematiky, bude analyzována migrace cizinců na území České republiky. Charakterizovány budou jednotlivé národnostní menšiny a jejich příchod do ČR v historickém kontextu. Bude analyzován integrační proces jednotlivých národnostních skupin se zaměřením zejména na ruskou a vietnamskou menšinu, vznik a vývoj organizací sdružujících tyto menšiny na našem území. Bude rovněž analyzován proces sociální integrace a také integrace migrantů na pracovním trhu.

Výzkumná část práce bude analyzovat důvody migrace cizinců do České republiky. Metodou řízeného rozhovoru budou zkoumány konkrétní případy cizinců, kteří se snaží začlenit do společnosti v regionu Příbram, bude zkoumána míra jejich spokojenosti se životem v České republice a možnost návratu do země původu, popřípadě možnost trvalého pobytu v ČR. V další části budou zjišťovány na základě dotazníkového šetření další aspekty integrace, jako je znalost českého jazyka, pracovní uplatnění, ekonomická soběstačnost a vztahy migranta se členy většinové společnosti. Pomocí komparativní metody bude porovnána migrace vietnamské a ruské národnostní menšiny v regionu Příbram, budou definovány jejich shodné a rozdílné rysy.

Jednotlivé aspekty integrace budou zpracovány formou dílčích řízených rozhovorů s cizinci. Zjištěné výsledky budou porovnány a vyhodnoceny.

Dalším dílčím cílem práce je zhodnocení právního kontextu pobytu cizinců v ČR a s tím spojených problémů, jakož i posouzení otázek práv národnostních menšin v republikovém i celoevropském kontextu. V závěru práce budou nastíněny budoucí perspektivy ruské a vietnamské národnostní menšiny z pohledu příbramského regionu i celé České republiky.

2 MIGRACE A INTEGRACE

Do České republiky vždy přicházeli cizinci z nejrůznějších zemí, výraznější zájem o jejich osudy projevila česká společnost teprve nedávno. V současné době se o cizince zajímají média, veřejnost, výzkumníci, zaměstnavatelé a postupně také politici. V této kapitole se budeme zabývat vysvětlením základních pojmů, které se týkají této problematiky, a podáme základní informace o vývoji integrace cizinců u nás. Dále také blíže charakterizujeme historický proces jejich příchodu do ČR.

2.1 Migrace a integrace na území ČR

Migrací nazýváme změnu trvalého pobytu. Z tohoto hlediska dělíme migraci na vnitřní a mezinárodní. Vnitřní migrací označujeme změnu trvalého pobytu za hranice určité administrativní jednotky, například obce. Mezinárodní migrace je změna obvyklého pobytu za hranice státu. Informace o vnitřní migraci můžeme nalézt ve statistikách, ale sledovat mezinárodní migraci je velmi problematické.¹

Vlivem mezinárodní migrace dochází k významným dopadům jak na emigrační, tak na tranzitní a imigrační země. Tyto dopady mohou mít politické, ekonomické, sociální, psychologické či náboženské důsledky.

Mezinárodní migrace je v dnešní společnosti všeobecným jevem, jehož důvodem mohou být například ekonomická situace, chudoba, nedostatek pitné vody, politické pronásledování, náboženská víra, válka, etnické konflikty či přírodní katastrofy.² Pro většinu migrantů je hlavním cílem získání občanství v zemi svého současného pobytu.

Migrační a integrační proces je jevem celosvětovým, tudíž postihuje i Českou republiku, kde prošel již relativně dlouhým vývojem. V roce 1918 vzniklo Československo jako samostatný národnostní stát a s politikou národnostních menšin bylo nuceno se vyrovnat jak v meziválečných letech, tak i v období po válce. Stát řešil odsun neslovanských menšin, příliv slovanského obyvatelstva a zároveň se potýkal s právy těchto obyvatel. Princip československého národa jako státního národa tlačil

---

¹ *Demografie* [online]. 2009 [cit. 31.8.2010]. Dostupný z WWW: <http://www.demografie.info/?cz_migrace=&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dcb43d1>.

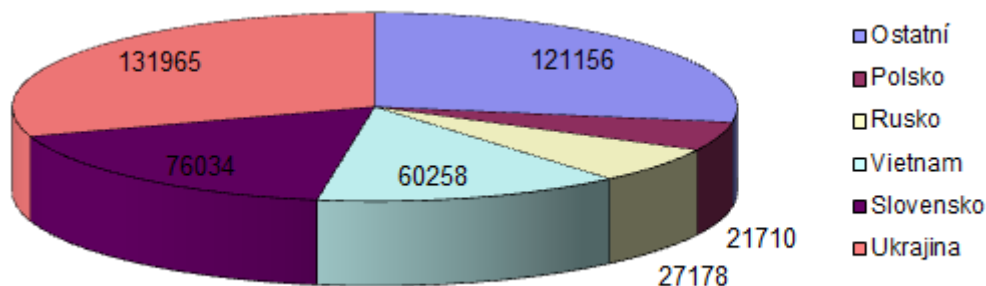
² HIRTLOVÁ, P. et al. *Menšiny a integrující se Evropa*. Kutná Hora, 2009, s. 71.

příslušníky ostatních národností do defenzivy.³ V období sovětizace docházelo k minimalizaci těchto menšin v ČSR. Republika byla pod silným vlivem SSSR a podle něho menšiny stát oslabovaly. V padesátých letech 20. století tedy na území ČSR zůstalo pouhých 10% menšinového obyvatelstva. Vývoj české azylové politiky v této době zcela ustrnul. Teprve po roce 1990 se v českých zemích objevily první stovky cizinců, kteří ve snaze dosáhnout získání práce v SRN uvízli na území Československa. Začala vznikat občanská sdružení národnostních menšin, začal vycházet periodický tisk menšin a také publikace o osudu těchto menšin.⁴

Vývoj imigrace v posledních letech ukazuje, že Česká republika se stala cílovou zemí migrace. Zatímco v roce 1995 na území ČR legálně pobývalo asi 160 000 cizinců, v roce 2008 jejich počet dosáhl téměř 440 tisíc. Česká republika je cílovou zemí především pro migranty z méně ekonomicky vyspělých zemí, nacházejících se východně od jejích hranic.⁵

Podle statistických záznamů je patrné, že mezi cizinci pobývajícími na území ČR převažují imigranti z pěti států, jejichž počet se pouze obměňuje. Jak je patrné z grafu, na prvním a druhém místě se střídají imigranti z Ukrajiny a Slovenska, na třetím místě to jsou občané z Vietnamu a dále pak imigranti z Ruska a Polska.⁶

Graf 1: 5 nejčastějších státních občanství cizinců v ČR – k 31. 12. 2008

Zdroj: Český statistický úřad. *Cizinci v ČR podle oblasti, kraje a okresu*. [on line]. 2011 [cit. 22.9.2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

³ HIRTLOVÁ, P. et al. *Menšiny a integrující se Evropa*. Kutná Hora, 2009, s. 71.

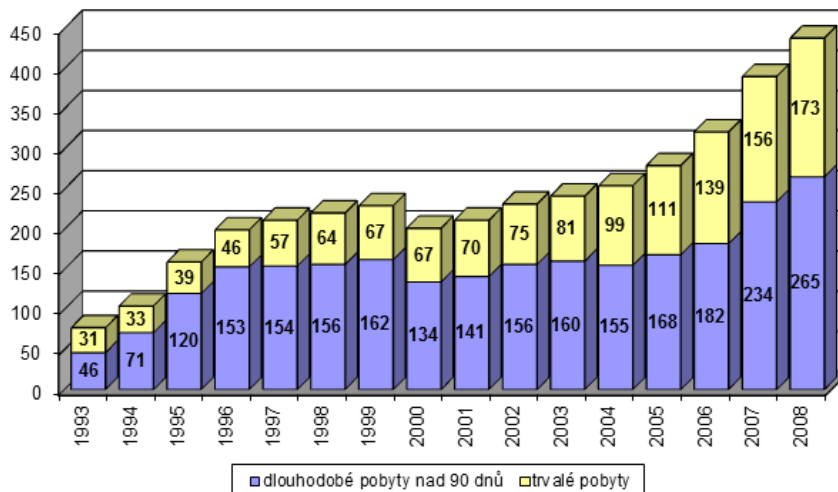
⁴ HIRTLOVÁ, P., SRB, V. *Menšiny a integrující se Evropa*. Kolín, 2009, s. 291 – 292.

⁵ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (eds). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha 2009, s. 13.

⁶ ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha, 2008, s. 75.

Počet cizinců v ČR stále roste, v roce 2008 bylo na území ČR evidováno přibližně 440 000 cizinců a jejich počet má dle grafu č. 2 neustále stoupající tendenci. Lze tedy předpokládat, že tento trend bude zachován i v budoucnu a počet cizinců žijících v ČR poroste.

Graf 2: Vývoj počtu cizinců s trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní v ČR: k 1993 - 2008

Zdroj: Český statistický úřad. *Cizinci v ČR podle oblasti, kraje a okresu*. [on line]. 2011 [cit. 22.9.2011]. Dostupný z WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001.

V následující části práce budou zhodnoceny jednotlivé národnostní menšiny migrantů, které jsou v České republice nejvíce zastoupeny.

2.1.1 Migrace ukrajinských obyvatel na území ČR

První známky přítomnosti Ukrajinců na území ČR najdeme již v 16. a 17. století, kdy k nám začali přicházet jako studenti a žoldáci. Koncem 19. století začala do větších měst přicházet haličská inteligence a vysokoškoláci, kteří opouštěli Ukrajinu z politických důvodů a také přicházeli studovat na české vysoké školy.⁷

V období let 1914 – 1918 se počet Ukrajinců na území ČR dále zvýšil, protože Ukrajinci museli bojovat na obou stranách východní fronty. Do Čech byli vzhledem k tomu přemísťováni zajatí ukrajinští důstojníci a vojáci sloužící v ruské armádě.

⁷ *Ukrajinci v ČR* [online]. 2005 [cit. 31.8.2010]. Dostupný z WWW: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>.

Emigrace, která byla vynucena touto válkou, se stala předobrazem ještě mohutnější ukrajinské emigrační vlny na počátku dvacátých let 20. století.⁸

Tato emigrační vlna byla způsobena neúspěšným ukrajinským bojem za nezávislost. Většina těchto příslušníků emigrace se v dalších letech již neodhodlala k návratu domů. Ukrajínští obyvatelé si zde našli zaměstnání, někteří vystudovali střední nebo vysoké školy. Československý stát projevil zejména v první polovině dvacátých let pochopení pro ukrajinskou kulturní obec a poskytoval těmto cizincům rozsáhlou finanční podporu. Její rozsah tak umožnil například založení a existenci několika ukrajinských vysokých škol.⁹

Situace všech českých Ukrajinců se zhoršila po ovládnutí českých zemí nacistickým Německem. Němci nepovažovali Ukrajince za spojence v tažení proti Sovětskému svazu a gestapo přimělo většinu emigrantských spolků k ukončení činnosti.

Pobyt Rudé armády v ČSR po květnu 1945 znamenal pro většinu českých Ukrajinců období velkého ohrožení. Velká část jich byla zadržena a deportována do trestních táborů na území SSSR, kde mnozí z nich zahynuli. Po květnu 1945 zanikly zbylé ukrajinské školy na českém území a byla zlikvidována většina ukrajinských národnostních spolků a institucí. Poslední ukrajinské organizace byly likvidovány v roce 1948, po únorovém převratu. Rozvoj ukrajinské kultury se zastavil až do roku 1989, kdy se znovu uvolnil prostor pro činnost spolků národnostních menšin.

V roce 1990 vzniklo Sdružení Ukrajinců v ČR, které se snaží o rozvoj ukrajinské kultury v ČR. Aktivity organizace se zaměřují na podporu a rozvoj ukrajinské kultury v rámci českého a evropského společenství.¹⁰

Dalšími významnými organizacemi, které napomáhají ukrajinské menšině na našem území jsou Ukrajinská iniciativa v ČR a Fórum Ukrajinců, o.p.s.

2.1.2 Slovenská národnostní menšina na území ČR

Druhou nejpočetnější menšinou na území ČR jsou Slováci. Slováci a jejich potomci osidlovali zejména pohraničí po roce 1945, byli to reemigranti z Rumunska, Maďarska a Zakarpatské Ukrajiny. Do Ostravy, Karviné, Prahy či jiných českých měst směřovaly migrace Slováků na stavby zejména v 60. a 70. letech 20. století. Dále

---

⁸ ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha, 2001, s. 82.

⁹ *Ukrajinci v ČR* [online]. 2011 [cit. 7.3.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.asimilovani.estranky.cz/clanky/narodnosti-v-cr/ukrajinci.html>>.

¹⁰ *Ukrajinská národnostní menšina* [online]. 2006 [cit. 2.9. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=16159>>.

přicházela tzv. „úřednická migrace“- stranický aparát, armáda a podobně. Slováci na území českých zemí nebyli menšinou, byli jedním ze dvou státotvorných národů tvořící Československo a menšinou se stali teprve v roce 1993, po rozpadu společného státu.¹¹

Slovenská menšina rozvíjí svoji kulturu v ČR různými formami. Všechny organizace se s větší či menší intenzitou hlásí k pěstování vzájemnosti mezi Slováky a Čechy. V ČR působí několik občanských sdružení, které se prezentují jako sdružení slovenské menšiny. Jsou to například Obec Slováků v ČR, Slovensko – český klub, Klub slovenské kultury...¹²

2.1.3 Vietnamská národnostní menšina

V České republice představuje vietnamská menšina jednu z největších národnostních menšin. Jedná se o třetí největší menšinu na území ČR. Imigrace z Vietnamu na území ČSSR přicházela v několika vlnách od roku 1956. V roce 1956 Československo a Vietnamská republika podepsaly Dohodu o vědecko – technické spolupráci. Na základě této dohody přišlo několik jednotlivců a zejména sto dětí ve věku 6-13 let (tzv. Chrastavské děti – podle obce Chrastava u Liberce, kde se nacházel dětský domov, kam byly děti umístěny). V roce 1959 se však vietnamská strana rozhodla vzít děti zpět, neboť se obávala ztráty jejich vlastní kulturní identity. Naprostá většina dětí se tak vrátila do Vietnamu.¹³

Zásadním bodem ve vývoji migrace vietnamské populace do Československa je rok 1973. Byla uzavřena Dohoda o přijímání studentů, učňů a o zaměstnání. Na základě této dohody přišlo do Československa nových deset až dvanáct tisíc vietnamských občanů k získání profesních zkušeností. Vietnamská vláda pokládala přípravu kvalifikovaných dělníků hlavních profesí za jednu z klíčových otázek obnovy a rozvoje ekonomiky země, avšak neměla možnost tuto přípravu provést na svém území.¹⁴

Smlouvy uzavírané postupně v roce 1973, 1974, 1979 a 1980 umožnily příjezd velkého množství dělníků, učňů, studentů a stážistů. Jejich počet byl nejvyšší v letech 1980-1983, přibližně 30 000 osob. Vietnamci byli umístěni po celém území Československé republiky, nejvíce v Praze (kolem 4000 osob). Do konce osmdesátých

---

¹¹ *Slováci v České republice* [online]. 2007 [cit. 5.7.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1380.html>>.

¹² *Slovenská národnostní menšina* [online]. 2006 [cit. 2.9.2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=1615>>.

¹³ *Chrastavské děti* [online]. 2007 [cit. 5.7.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocianku=2006071101>> .

¹⁴ *Postoj Čechů k vietnamské menšině v ČR* [online]. 2011 [cit. 3.7.2011]. Dostupný z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=postoj_cechu_k_vietnamske_mensine_v_cr>.

let se tento počet postupně snižoval až o jednu třetinu v době ukončení platnosti mezistátní smlouvy v roce 1990. Ve druhé polovině 80. let docházelo z obou zúčastněných stran (vietnamské a československé) k vlastnímu jednostrannému využívání situace. Československo stále více využívalo Vietnamce v neatraktivních oborech, na pásové výrobě ve fabrikách, při pomocných pracech a při „záchraně“ plnění plánu. Na vietnamské straně se objevovala možnost migrace za úplatu. Vietnamci využívali výdělků k posílání zboží do Vietnamu. Snaha naučit se řemeslu či zdokonalit se v pracovní činnosti ustupovala vidině rychlejšího a snadnějšího výdělků.¹⁵

Se vznikem ČSFR v březnu 1990 vláda uvolnila 14 milionů dolarů jako kompenzace pro Vietnamce, kteří měli kontrakty na pracovní pobyty v zemi a kterým závody z důvodů rušení či jiných důvodů ekonomické transformace nemohly dále poskytnout zaměstnání. To byl pro některé Vietnamce popud vrátit se zpět do vlasti či emigrovat do jiných zemí Evropy, někteří však zůstali. V současné době Vietnamci emigrují z ekonomických důvodů, jelikož ve Vietnamu ani kvalifikovaní a vysokoškolsky vzdělaní lidé nemůžou najít práci. Pokud ji naleznou, finanční ohodnocení není přiměřené.

Vietnamci se úspěšně zapojují do ekonomického i společenského života v České republice, děti vietnamských rodičů dosahují velmi dobrých studijních výsledků. Vietnamská komunita se v České republice úspěšně etablovala. V ČR působí již několik let Česko-vietnamská společnost, která se snaží o podporu česko-vietnamských vztahů. Dále pak zde existuje svaz Vietnamců v ČR, který se také zabývá integrací této menšiny v ČR.

2.1.4 Ruská národnostní menšina

V roce 1918 a dalších letech přicházelo na naše území velké množství ruských občanů. První republika vedla vstřícnou politiku k národnostním menšinám. V rámci takzvané „ruské akce“ (1921-1926) přislíbil Československý stát pomoc dětem, ženám, invalidům, technickým, kulturním pracovníkům, zemědělcům a studentům. Bylo stanoveno pětileté období pro dostudování na odborných školách v Československu. Nejvíce ruského obyvatelstva se tehdy nacházelo právě v městech, kde byly takto zaměřené školy (Praha, Brno, Bratislava, Poděbrady, Příbram). Tato akce měla připravit

---

¹⁵ ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha, 2001, s. 104.

inteligenci pro Rusko, kam by se mohli již vzdělaní vrátit, až se poměry v jejich vlasti upraví.¹⁶

Hospodářská krize ve třicátých letech a poměry ve vzniknuvším Sovětském svazu však návratu většiny zabránily. V této době mělo ruské obyvatelstvo veškeré kulturní zázemí, od školek, přes školy, kluby, kina, zaměstnanecké organizace až po hřbitovy. Část obyvatel přesídlila do dalších zemí, část z české emigrace se snažila získat československé občanství. Konec třicátých let se nesl ve znaku zvýšené integrace zbytku ruské emigrace do majoritní společnosti i částečné asimilace.¹⁷

Po ukončení druhé světové války sovětské orgány odvěklely většinu obyvatel zpět do tehdejšího Sovětského svazu. Ti emigranti, kteří zůstali na našem území, ovšem byli vyňati z upřednostňování všeho ruského. Vztah k těmto obyvatelům se po roce 1968 ještě zhoršil, a to z důvodu vpádu vojska Varšavské smlouvy do Československa, v jejichž čele stáli vojáci ze Sovětského svazu.

V současnosti počet ruských občanů na našem území stoupá, avšak integrace do většinové společnosti neprobíhá příliš dobře. Roky po revoluci 1989 v Česku byly podle Rusů těžké. Protiruské nálady podle nich ovlivňovaly celou společnost, je stále patrný negativní pohled vůči všemu „ruskému“.¹⁸

V ČR fungují organizace, které se zabývají integrací této národnostní menšiny do většinové společnosti. Společná pro všechny je snaha o dosažení dobrých vztahů a lepšího vzájemného poznání s českou společností. „Ruská tradice“ patří k nejvýznamnějším ruským organizacím u nás. Vydává knihy mapující osudy ruské emigrace, organizuje koncerty vážné hudby, které se konají hlavně v Obecním domě. Vydává časopis „Ruské slovo“.

2.1.5 Polská národnostní menšina

Polskou menšinu nalezneme na území Těšínska již v době rozpadu Rakousko-Uherské monarchie. Polští obyvatelé sem přicházeli s vidinou zaměstnání v průmyslové oblasti na Ostravsku. V roce 1920 konference dohodových mocností rozhodla spor o státním začlenění Těšínska, jemuž se Polsko i ČSR podřídily. V ČSR zůstala početná skupina Poláků, v řadě obcí Těšínska dokonce převažovali. Národní politika ČSR poskytovala menšinám značná práva, například ve smyslu jazykového zákona a dalších

---

¹⁶ *Ruská kulturní identita* [online]. 2011 [cit. 5.7.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mezikulturnidialog.cz/ruska.html>>.

¹⁷ SAVICKÝ, I. *Osudová setkání*. Praha, 1999, s. 145.

¹⁸ ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha, 2001, s. 73.

zákonů týkajících se školství, kultury a jiných. Ve školním roce 1937/1938 zde měli Poláci téměř 90 obecných škol, 11 škol měšťanských, 72 škol mateřských, 12 živnostenských pokračovacích škol, 13 lidových hospodářských škol, reálné gymnázium, hospodářskou, průmyslovou a obchodní školu, učitelský ústav a ústav pro vzdělávání učitelek mateřských škol. V důsledku mnichovských událostí v roce 1938 musela československá vláda postoupit Polsku velkou část Těšínska. Toto území však bylo již v září 1939 dobytý hitlerovským vojskem a přičleněno k Německé říši.¹⁹

Po druhé světové válce byly znovu zřizovány polské školy, zároveň se Poláci začali opětovně zapojovat do politické moci. Mezi roky 1950 a 1970 klesl počet Poláků v ČSR ze 72 000 na 65 000. Do roku 1989 činnost polské menšiny kontrolovala a usměrňovala KSČ. Po roce 1989 došlo k návratu demokratického systému v Československu a to velmi ovlivnilo život polské národnostní menšiny. Kongres Poláků, který je pravidelně svoláván, převzal zastupování polské menšiny v ČR. Dalšími organizacemi jsou například Sdružení polských učitelů, Svaz polských novinářů, Sdružení polské mládeže atd.²⁰

2.1.6 Německá národnostní menšina

Historie německého obyvatelstva na území ČR začíná již v období vlády krále Přemysla Otakara II., neboť právě on zde povolil kolonizaci - tedy pozval Němce na naše území. Příliv německého obyvatelstva znamenal, že České země se staly státem dvou národů – českého a německého, které tvořilo 15-18 % obyvatelstva.²¹

Společné soužití těchto dvou národů v historii přinášelo mnoho konfliktů. Jako příklady mohou být uvedeni husité a křižáci, Bílá hora, Braniboři v Čechách...

V roce 1918, kdy vznikla ČSR, žilo na našem území 3,5 miliónu německých obyvatel. Krize v třicátých letech zasáhla i Českou republiku. Němci v pohraničí získávali práci v Německu, podmínkou bylo ale členství v Henleinově straně. Po podpisu Mnichovské smlouvy a následně po okupaci zbytku Čech se vztah mezi českými a německými obyvateli výrazně zhoršil. Po skončení 2. světové války dochází

---

¹⁹ *Poláci v České republice* [online]. 2010 [cit. 7.9.2010]. Dostupný z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=polaci_v_cr>.

²⁰ *Poláci v České republice* [online]. 2010 [cit. 7.9.2010]. Dostupný z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=polaci_v_cr>.

²¹ *Němci v Čechách* [online]. 2010 [cit. 10.9.2010]. Dostupný z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=nemci_v_zechach>.

k násilnému odsunu Němců. Návist mezi Čechy a Němci byla tak obrovská, že nebyla naděje na možnou další spolupráci mezi těmito dvěma etniky v jednom státě.²²

V prvních měsících po skončení války byli němečtí občané žijící na našem území znevýhodněni v lístkovém přidělu potravin a různého zboží, byla na ně uvalena pracovní povinnost, nemohli zakládat vlastní organizace. První noviny v německém jazyce (Aufbau und Frieden) začaly vycházet v roce 1951. Až v padesátých letech dvacátého století ČSR oficiálně uznala německou národnostní menšinu a němečtí občané již nebyli tolik znevýhodňováni.²³

Ještě před vznikem Kulturního sdružení občanů německé národnosti (KSONN) v roce 1969 u nás existovaly neoficiální kroužky, ve kterých se německá menšina sdružovala (filmový, divadelní, fotografický kroužek a jiné). Tyto jednotlivé kroužky působily v rámci ROH. Po vzniku KSONN se tyto aktivity spojily v jedno. Po Sametové revoluci v roce 1990 byla založena druhá organizace sdružující Němce - Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Organizace německé národnostní menšiny svými aktivitami usilují o zachování kulturního dědictví, mateřského jazyka a vytváření prostoru pro seberealizaci svých členů. Mezi hlavní aktivity patří kulturní akce u příležitosti oslav různých svátků (Masopust, Velikonoce, Den matek, advent a Vánoce), pěvecké a taneční kroužky, výstavy, kursy němčiny, semináře pro mládež i seniory s různou tematikou a podobně. Ve spolupráci s českými občany a s krajany se podílí na obnově kostelů, restaurování památek a sociální výpomoci slabším a nemocným osobám.²⁴

Migrace je v současné době trvalým jevem ve společnosti. Podle odhadů OSN bylo na počátku 21. století v pohybu více než 190 miliónů lidí, což je asi 3 % populace.²⁵ Důsledkem politických změn v Československu v roce 1989 a vlivem vstupu do EU dochází stále ke většímu proudění cizinců do České republiky. Osoby, které pocházejí z jiných zemí mají stále větší vliv na demografický vývoj v České republice.

---

²²*Odsun jako tragické zakončení sedmi století trvajících stýkání a potýkání Čechů a Němců v jednom státě* [online]. 1997 [cit. 10.9.2010]. Dostupný z WWW: <<http://klempera.tripod.com/odsun.htm>>.

²³*Němci v Čechách* [online]. 2010 [cit. 5.7.2011]. Dostupný z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=nemci_v_zechach>.

²⁴*Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. 2009 [cit. 10.9.2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6631>>.

²⁵ ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha, 2008, s. 75.

3 SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ INTEGRACE CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR

V oblasti sociální a kulturní integrace přistěhovalců dochází k procesům, které mají charakter socializace do nové společnosti. Tyto procesy v sobě zahrnují zejména nabývání nových znalostí a kompetencí, které umožňují cizincům porozumět typickým situacím ve společnosti a zároveň jim umožňují volbu jednání v souladu se společenskými normami a běžnými sociálními scénáři. V této kapitole se budeme zabývat mechanismy příchodu cizinců do České republiky, zhodnotíme jejich možnost začlenění do společnosti v ekonomické oblasti a zároveň shrneme právní kontext pobytu cizinců v ČR.

3.1 Důvody a příčiny příchodu cizinců do ČR

Politické změny, které začaly v roce 1989, významně ovlivnily vývoj mezinárodní migrace na území ČR. Jedním z prvních faktorů byl pád „železné opony“ a s ním i zahájení zásadních politických a ekonomických změn. Dalším významným bodem ve vývoji bylo rozdělení Československa a vznik samostatné České republiky k 1. 1. 1993 a vstup do Evropské unie k 1. 5. 2004. Vlivem těchto událostí došlo ke zvýšení objemu mezinárodní migrace na území ČR. Zatímco v první polovině 90. let byla Česká republika pouze tranzitní zemí, přes kterou proudili cizinci pouze z Východu na Západ, postupně se Česko stalo zemí cílovou. Podle statistických sledování se v prvních letech samostatného Českého státu ročně přistěhovalo asi 10 000 osob. V roce 2008 došlo k výraznému nárůstu dokonce na 77 000 osob ročně.²⁶

Důvody vedoucí k rozhodnutí a realizaci migrace bývají různé a mívá na ně vliv celá řada okolností z osobního i pracovního života. Jako jedna z hlavních příčin bývá uváděna politická situace nebo socioekonomický vývoj v zemi původu. Cizinci do České republiky přichází buď záměrně anebo se sem dostávají více či méně náhodou. Existence sociálních sítí (rodina, přátelé, partner), předchozí zkušenosti s pobytem v ČR (práce, studium, studijní či pracovní pobyt v rámci mezivládních dohod bývalých socialistických zemí) anebo krajanské vazby (Volyňští Češi) vedou obvykle k cílené

---

²⁶ DRBOHLAV, D. et al. *Migrace a (i)migranti v Česku*. Praha, 2010, s. 31-33.

volbě. Migranti často nechtějí zůstat zde na trvalo, spíše se snaží o krátkodobý pobyt a o zlepšení sociálního a ekonomického statusu doma, v mateřské zemi.²⁷

Jako velmi významný důvod migrace cizinců na území ČR je podle Pořízkové²⁸ uplatnění na pracovním trhu. Někteří migranti spojují své setrvání v ČR se svým současným zaměstnáním, jiní by v případě ztráty současného zaměstnání hledali uplatnění na českém trhu práce na jiné pracovní pozici.

3.2 Cizinci a trh práce

Cizinci se na trhu práce v ČR uplatňují jako zaměstnanci, ale i jako zaměstnavatelé. Jejich vstup na trh práce je ovlivněn společenskými, hospodářskými a individuálními podmínkami.

Cizinci mohou na území ČR vykonávat práci za předpokladu, že mají platné povolení k zaměstnání a platné vízum k pobytu za účelem zaměstnání.²⁹

Práci v České republice cizinci obvykle volí z důvodu předchozího dočasného pobytu v ČR, ať už v rámci dovolené, návštěvy příbuzných či e spojení s předchozím studiem v ČR. Pracovní migrace bývá také motivována možností pracovat u stejného zaměstnavatele jako v domovské zemi. Někteří zde pracují v dceřiných společnostech či zahraničních pobočkách mezinárodních firem. Uplatnění na trhu práce je důležité pro začlenění cizinců, kteří se v zemi usadí na trvalo, a v důsledku má významný dopad i na další generace jejich potomků.

Při hledání zaměstnání cizinci zpočátku využívají dostupné sociální sítě. Nejdříve převažují sociální sítě krajanů či ostatních cizinců. V některých případech využívají i zprostředkovatele ze země původu.

Cizinci na území České republiky využívají své jazykové znalosti té země, odkud pochází a mohou tak pracovat na místech, které tyto znalosti vyžadují. Oceněny jsou také znalosti kulturních zvyklostí a způsobu komunikace v těchto zemích. Jedná se obvykle o pozice v call centrech a oddělení zákaznické podpory. Velmi významnou

---

²⁷ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (eds). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha 2009, s. 51-52.

²⁸ POŘÍZKOVÁ, H. *Privilegovaní druzí aneb sociální integrace cizinců z vyspělých zemí*. In: RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R.. (eds). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha 2009, s. 54.

²⁹ *Postup cizince směřující k realizaci jeho zaměstnání na území ČR* [online]. 2011 [cit. 8.7.2011]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_zamest_ciz>.

oblastí práce cizinců je také oblast spojená s výukou cizích jazyků, tlumočením či průvodcovskou činností.³⁰

Cizinci také ochotně pracují na místech, která jsou málo ohodnocená, avšak velmi fyzicky náročná. Tato pracovní místa jsou často zdraví nebezpečná a někdy i ponižující. Na takovýchto pracovních pozicích většina domácích zaměstnanců práci vykonávat odmítá. Velké množství zahraničních dělníků lze tak najít u pásů ve výrobních halách.³¹

Další významnou ekonomickou aktivitou cizinců je podnikání. Oblasti, ve kterých realizují své podnikatelské činnosti, bývají spjaté s jejich jazykovými a kulturními znalostmi. Velmi často to bývá například provozování pohostinství, pekáren, překládání či tlumočení. Známa je také obchodní činnost vietnamských obyvatel.

K 31. 12. 2009 bylo v ČR zjištěno 318 362 ekonomicky aktivních cizinců. 230 709 (72,4 %) těchto cizinců bylo evidováno úřady práce, zbylých 27,6 % (87 753 osob) mělo platné živnostenské oprávnění. Největší skupinu ekonomicky aktivních cizinců v roce 2009 představovali občané Slovenska (108 057 osob, tzn. 33,9 % všech ekonomicky aktivních cizinců). Druhou nejpočetnější skupinou byly občané Ukrajiny (83 701 osob, 26,3%). Třetí nejpočetnější skupinou byli v roce 2009 občané Vietnamu (39 260 osob, 12,3 %).³²

3.3 Bydlení a ubytování cizinců

Při hledání bydlení cizinci nejprve oslovují své přátele, krajany nebo rodinné příslušníky. Formu bydlení obvykle ovlivňuje finanční a rodinná situace, předpokládaná délka pobytu v České republice a pobytový status. Velké množství cizinců nedosahuje takových příjmů, aby si mohli dovolit vlastní bydlení. V tomto případě volí levnější formu ubytování, jako jsou například levné ubytovny či pronájmy. Přesto existuje určité množství cizinců, kteří již v dnešní době nehledají jen podnájmy nebo levné ubytování po ubytovnách, ale bydlení v nájmu na smlouvu, která by jim umožnila vyřídít si trvalý pobyt na našem území.³³

---

³⁰ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (eds). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha, 2009, s. 58-60.

³¹ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (eds). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha, 2009, s. 126.

³² *Zaměstnanost – popis aktuálního vývoje* [online]. 2010 [cit.11.2.2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_zamestnanost-popis_aktualniho_vyvoje>.

³³ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (eds). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha, 2009, s. 63-64.

Nabývání bytů a domů cizinci je omezeno devizovým zákonem. Obecně mohou domy a byty nabývat cizinci s trvalým pobytem na území ČR nebo právnické osoby se sídlem na území ČR.

V ČR existuje státní program na podporu bydlení pro azylanty, tzv. Státní integrační program. Tento program každý rok upravuje Ministerstvo vnitra. Do programu může být zařazen cizinec, kterému byla v ČR udělena mezinárodní ochrana formou azylu a písemně souhlasí se zařazením do tohoto programu. Na žádné jiné cizince se tento program nevztahuje. Zajištění bydlení pro azylanty je organizačně a časově velmi náročné. Proto má každý azylant možnost dočasného ubytování v integračním azylovém středisku. Během pobytu v tomto středisku je azylantovi nabídnuta účast v kurzu českého jazyka a zároveň je sociálními pracovníky veden k samostatnosti při vyřizování osobních záležitostí.³⁴

3.4 Jazyková vybavenost cizinců

Přiměřená znalost jazyka přijímající země je klíčem k úspěšné integraci. Znalost jazyka je pro imigranta nejen nástrojem k získání dalších dovedností, ale je především mostem k porozumění myšlení jedinců v dané společnosti. Jazyk je komunikačním prostředkem pro utváření vztahu imigranta s okolím, zvyšuje možnosti jeho začlenění na trhu práce stejně, jako dává možnosti dalšího vzdělávání a zvyšuje šanci cítit se součástí společnosti, ve které žije. Jazyk se velkou měrou podílí na utváření nové identity imigranta. Nedostatečné jazykové znalosti však nejsou jen osobním handicapem daného cizince, ale mají celospolečenské dopady v podobě roztržité společnosti a odloučení od společnosti celých přistěhovaleckých komunit. Cizinci, kteří překonají tuto jazykovou bariéru a jsou schopni dorozumět se psanou i mluvenou řečí, dosahují vyšší úrovně integrace než cizinci, kteří tuto bariéru nepřekonají.³⁵

Česká republika ukládá cizincům povinnost složit jazykovou zkoušku z češtiny jako jednu z podmínek pro povolení trvalého pobytu cizinců. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovalo Systém výuky a zkoušek z českého jazyka pro cizince. Toto opatření má za úkol podpořit integraci cizinců, organizovat jazykové kurzy a připravit cizince na úspěšné zvládnutí jazykových zkoušek.³⁶

---

³⁴ ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a rasismu*. Praha, 2008, s. 72.

³⁵ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (eds). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha 2009, s. 71-74.

³⁶ *Čeština pro cizince*. [online]. 2011 [cit. 11.7.2011]. Dostupný z WWW: <http://cestina-pro-cizince.cz/?hl=cs_CZ>.

Důležité jsou v tomto směru i aktivity některých nestátních neziskových organizací, které pořádají kursy českého jazyka pro cizince. Problémem v tomto směru je nedostatek času a peněz migranta, zejména pak na počátku pobytu v ČR.

3.5 Kulturní rozměr migrace

V procesu setkání dvou kultur je pro přicházející migranty velmi důležité nejen porozumět jazyku, ale také pochopit typické situace ve společnosti, společenské normy, místní hodnoty. Tento proces probíhá nejen na straně příchozích cizinců, ale i na straně společnosti, která tyto cizince přijímá. Nově příchozí občané nemohou potlačit svou původní identitu, a tak dochází k vzájemnému seznamování obou kultur. V této chvíli dochází u příchozích velmi často ke kulturnímu šoku, který má několik fází. V první fázi cizinci obvykle pociťují nadšení ze všeho nového, s čím se v cizí zemi setkávají. Ve fázi poslední často pociťují frustraci z psychického vyčerpání z neustále nových zážitků.³⁷ Prolínání dvou kultur nazýváme kulturní asimilací. Průcha³⁸ definuje tento pojem takto: „Asimilace je postupné včleňování jednoho etnika a jeho kultury do jiné kultury tak, že znaky původní kultury se ztrácejí a jsou nahrazovány znaky dominantní, přejímané kultury.“

Významné místo zde zaujímá vzájemná akceptace těchto kultur. Hovoříme o takzvané komunikační etiketě, která obsahuje řadu pravidel charakteristických pro jednotlivé kultury. Jedná se například o pravidla neverbální komunikace týkajících se pozdravů, oslovování, usmívání. Rozdíly mezi těmito pravidly mohou zapříčinit řadu nedorozumění nebo dokonce konfliktů.³⁹

Největší problémy se vyskytují zejména v případě Vietnamců, u kterých je rozdíl mezi kulturou českou a asijskou nejmarkantnější. Například zatímco úsměv u Evropanů vyjadřuje sympatie, dobrou náladu, přátelství, v kultuře Asijců je často výrazem nejistoty, rozpaků anebo zmatků. Také nesouhlas s nějakým názorem Asijci velmi často vyjadřují nejednoznačně a vyhýbají se přímé negativní odpovědi.⁴⁰

Kulturní identita se u každého člověka mění v jiném tempu a je otázkou času, jak rychle se jednotliví cizinci přizpůsobí nové společnosti a jak rychle společnost cizince přijme. Záleží na tom, jak je jedinec starý, z které země pochází, jaké má schopnosti. Obecně je možné říci, že čím je větší míra rozdílnosti mezi kulturou

³⁷ DUNN, O. *Pomozte svému dítěti naučit se cizí jazyk*. Dubicko, 2003, s. 182.

³⁸ PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha, 2001, s. 34.

³⁹ PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha, 2001, s. 180-182.

⁴⁰ PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Havlíčkův Brod, 2010, s. 40.

imigrantů a kulturou hostitelské země, tím imigranti budou méně ochotně přijímáni hostitelskou populací.⁴¹

Česká společnost se stává stále tolerantnější vůči cizincům. Práva těchto menšin zajišťuje Parlament České republiky, orgány státní správy a samosprávy a organizace příslušníků těchto menšin. Vzniká také velká řada neziskových organizací, které se otázkou národnostních menšin zabývají a snaží se usnadnit integraci těchto skupin obyvatelstva.

3.6 Formy pobytu cizinců

Formu pobytu cizinců upravuje zákon číslo 326 /1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Tento zákon rozděluje cizince na dvě skupiny. První skupinou jsou občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci. Druhou skupinou jsou cizinci ze zemí mimo Evropskou unii, takzvaní cizinci z třetích zemí.

Cizinec může pobývat na území přechodně.⁴²

- a) bez víza,
- b) na základě krátkodobého víza uděleného podle přímo použitelného právního předpisu Evropských společenství,
- c) na základě dlouhodobého víza (vízum k pobytu nad 90 dní), povolení k dlouhodobému pobytu nebo povolení k přechodnému pobytu,
- d) na základě výjezdního příkazu.

Cizinec může pobývat na území přechodně bez víza, je-li občanem Evropské unie, pokud přicestoval s jiným cizincem, v jehož cestovním dokladu je zapsán, anebo pokud je rodinným příslušníkem občana Evropské unie.

Krátkodobé vízum na hraničním přechodu uděluje a do cestovního dokladu vyznačuje policie. Žádost o prodloužení doby pobytu na území na krátkodobé vízum podává cizinec policii.

Vízum k pobytu nad 90 dní uděluje ministerstvo na žádost cizince, který hodlá pobývat na území za účelem vyžadujícím pobyt na území delší než 3 měsíce. Tímto

---

⁴¹ PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie*. Praha, 2004, s. 103.

⁴² ČESKO. Zákon č.326/1999 Sb. ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů s vyznačením změn podle zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb. a zákona č. 73/2011 Sb. Praha.(tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online]. 2011, částka 80, s. 2287. Dostupný z WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=326&PC_8411_p=17b&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821>.

účelem může být povolení k trvalému pobytu, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny, za účelem zaměstnání studia nebo vědeckého výzkumu.⁴³

Pro naši práci je důležité zejména udělení dlouhodobého pobytu za účelem zaměstnání. Hovoříme o tak zvané „zelené kartě“. Ministerstvo rozhodne o vydání zelené karty na pracovní pozici uvedenou v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zelené karty, splňuje-li cizinec požadované vzdělání a popřípadě mu je uznána odborná způsobilost k výkonu povolání, na základě stanoviska zastupitelského úřadu, zaměstnavatele, případně stanovisek dalších úřadů, zejména Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva zdravotnictví. Dále ministerstvo umožňuje vydání „modré karty“. Tato karta umožňuje cizinci pobývat na území ČR déle než tři měsíce a být zaměstnán na pracovní pozici vyžadující vysokou kvalifikaci, která může být obsazena cizincem, který není občanem Evropské unie.⁴⁴

Formálním završením integračního procesu je získání státního občanství hostitelské země. Povolení pro trvalý pobyt je vydáno cizinci po splnění podmínek, které určuje § 67-69 cizineckého zákona. Cizinci žijící na území ČR mohou nabýt státní občanství České republiky udělením. Cizinec, který podává tuto žádost Ministerstvu vnitra, musí mít na území České republiky ke dni podání povolen trvalý pobyt po dobu nejméně pěti let. Po tuto dobu by se měl zde převážně zdržovat. Cizinec je také nucen prokázat, že nabytím státního občanství České republiky pozbude dosavadní státní občanství. Další podmínkou udělení státního občanství je, že daná osoba nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena. Nezbytné je také prokázání znalosti českého jazyka složením jazykové zkoušky z českého jazyka.⁴⁵

---

⁴³ ČESKO. Zákon č.326/1999 Sb. ze dne30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů s vyznačením změn podle zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb. a zákona č. 73/2011 Sb. Praha.(tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online]. 2011, částka 80, s. 2300. Dostupný z WWW:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=326&PC_8411_p=17b&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821>.

⁴⁴ ČESKO. Zákon č.326/1999 Sb. ze dne30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů s vyznačením změn podle zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb. a zákona č. 73/2011 Sb. Praha.(tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online]. 2011, částka 80, s. 2301. Dostupný z WWW:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=326&PC_8411_p=17b&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821>.

⁴⁵ *Ministerstvo zahraničních věcí ČR*. [online]. 2011 [cit. 11.8.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.

3.7 Překážky integrace

Úspěšná integrace cizinců je závislá na mnoha faktorech a existuje nemálo překážek, se kterými se musí cizinci při svém adaptabilním procesu vyrovnat. V předchozích kapitolách jsme hovořili o problémech při překonávání jazykových bariér, při hledání zaměstnání či ubytování. Nejzávažnějším problémem, který však ovlivňuje všechny ostatní oblasti integrace je problém xenofobie, intolerance a rasismu. Jedná se o klíčové překážky začleňování cizinců do společnosti.

Xenofobie vyjadřuje podle Šiškové⁴⁶ strach z toho, kdo přichází z ciziny, z něčeho cizího, co stojí mimo vlastní sociální útvar. Může se projevit odporem, nepřátelstvím a nedůvěrou vůči všemu cizímu, zvláště pak nepřátelstvím vůči lidem s jinou barvou pleti, jiné národnosti nebo například jiného náboženství. Někdy je tento pojem užíván jako obecný termín pro rasismus, antisemitismus a nacionalismus. Stejně jako rasismus je předsudkem, který vytváří negativní názor bez jakékoliv znalosti nebo smyslu.

Pojem rasismus definuje Průcha⁴⁷ takto: „Rasismus je souhrnné označení pro takové jednání, které překračuje vnímání rasových odlišností a přetváří se na nepřátelské aktivity vůči příslušníkům jiné rasy, jež se projevují v diskriminaci, v agresivním chování (verbálním nebo fyzickém).“ Rasové teorie jsou proloženy představou, že lidstvo je původně rozděleno na nižší a vyšší rasy. Vyšší rasy jsou chápány jako tvůrčí a jsou nositeli civilizace a pokroku, jsou určeny k vládnutí. Naproti tomu nižší rasy charakterizují jako neschopné kulturní tvořivosti a je třeba je vést.

Chování, které vychází z rasismu, nazýváme rasovou diskriminací. Jedná se o neoprávněné rozlišování jedinců, nebo skupin na základě jejich příslušnosti k určité rasové či náboženské příslušnosti. Tato diskriminace může mít různé formy nevhodného zacházení s diskriminovanými osobami. Najdeme ji například v oblasti zaměstnání, kdy zaměstnavatelé nemají zájem o určité skupiny obyvatelstva. V oblasti vzdělávání dochází k obtížnému přístupu ke vzdělávání, kdy české školy obvykle nejsou schopny pružně reagovat na potřeby dětí – cizinců, které ještě dostatečně neovládají český jazyk.

Česká společnost se stále více otevírá světu, setkává se s různými kulturami a etniky, stává se multikulturní. Cizinci se stávají nedílnou součástí života obyvatel. Aby tato multikulturní společnost mohla dobře fungovat, je třeba dojít k vzájemnému

---

⁴⁶ ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a rasismu*. Praha, 2008, s.12.

⁴⁷ PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha, 2001, s. 29.

poznání a pochopení jednotlivých kultur. Jedná se o velmi náročný úkol, který vyžaduje velkou míru tolerance a ochoty tyto nově přicházející přijmout.

4 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY NA ÚZEMÍ PŘÍBRAMSKÉHO REGIONU

V oblasti Středočeského kraje, v regionu Příbram je početné zastoupení cizinců. Cizinci zde pracují, studují. Někteří mají státní občanství České republiky a v tomto regionu žijí již mnoho let, někteří zde jsou pouze na základě povolení k pobytu. Existuje zde i velký počet cizinců, kteří se tu již narodili. Stejně jako v ostatních regionech počet těchto cizinců v regionu Příbram stále roste. Zatímco v roce 2002 zde bylo registrováno 1 664 cizinců, k 31. 7. 2011 je zde evidováno 2 675 cizinců.⁴⁸ Nárůst za toto období je tedy velmi markantní.

Tabulka 1: Počet cizinců v příbramském regionu v letech 2002 – 2011

(k 31. 7. 2011)

Oblast	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká republika	231 608	240 421	254 294	278 312	321 456	392 315	437 565	432 503	425 568	412 612
Středočeský kraj (NUTS 3)	27 038	29 847	31 127	35 304	42 588	50 273	60 123	58 490	57 997	55 602
Příbram	1 664	1 634	1 880	2 050	2 303	2 548	2 929	2 797	2 784	2 675

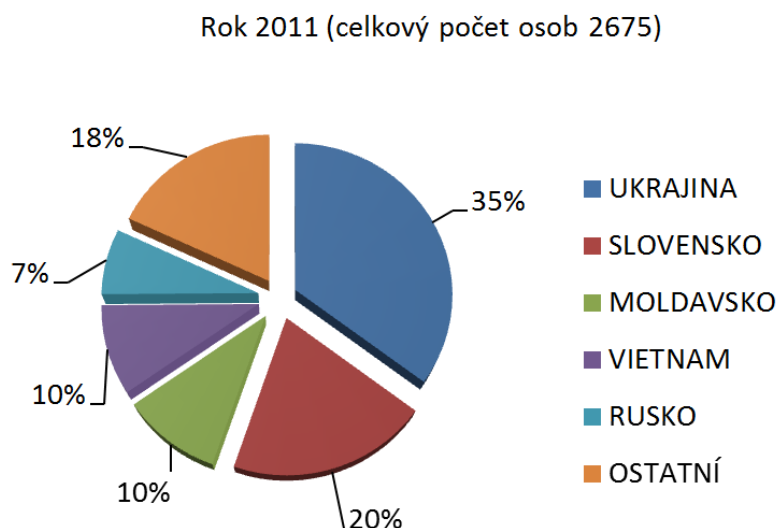
Zdroj: Český statistický úřad. *Cizinci v ČR podle oblasti, kraje a okresu*. [online]. 2011 [cit. 07. 9. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

K 31. 7. 2011 zde najdeme nejvíce cizinců z Ukrajiny (928), ze Slovenska (533), z Moldavska (273), z Vietnamu (256) a z Ruska (189). Právě ukrajinských a vietnamských přistěhovalců zde za posledních deset let nejvíce přibylo. V současnosti pochází z Ukrajiny každý třetí cizinec pobývajících v tomto regionu. Naopak klesá počet zastoupení občanů Slovenska.⁴⁹ Můžeme to spojit s ekonomickým růstem a s ním spojenou poptávkou po zahraniční pracovní síle. A právě Ukrajinci a další cizinci z méně vyspělých zemí jsou ochotni přijmout pracovní místa s nízkou mzdou a vysokou nejistotou. Počet zaměstnavatelů v příbramském regionu, kteří začali volná pracovní místa obsazovat pracovníky ze zahraničí, se výrazně zvýšil.

⁴⁸ *Počet cizinců v ČR* [online]. 2007 [cit. 5. 9. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>

⁴⁹ *Počet cizinců v ČR* [online]. 2007 [cit. 5. 9. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>

Graf 3: Nejvíce zastoupené menšiny v regionu Příbram (k 31. 7. 2011)

Zdroj: Český statistický úřad. *Cizinci v ČR podle oblasti, kraje a okresu*. [on line]. 2011 [cit. 7. 9. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.

Z grafů je jasně patrné, že se počet cizinců v příbramském regionu zvětšuje. Dokonce český statistický úřad zaznamenává růst počtu cizinců již narozených na našem území. Tento trend je nejvíce patrný u vietnamských a dále potom u ukrajinských rodin. Od roku 2006 narůstá také počet slovenských rodin a rodin ruského původu.⁵⁰

4.1 Příchod cizinců v historickém kontextu

První zprávy, které zmiňují přítomnost většího množství cizinců v příbramském regionu, nalzáme v období na počátku 20. století. Jedná se o přistěhovalce, kteří přichází převážně z jihu Evropy, z důvodu válečné fronty. V roce 1914 přichází na Březové Hory nejprve polští a židovští uprchlíci. Tito cizinci se zde však dlouho nezdrželi, brzy odchází zpět do svých zemí, ve kterých již přešla fronta a vrací se do svých domovů. Podle historických záznamů zde v roce 1915 ještě přibylo asi padesát židovských uprchlíků, kteří se přestěhovali z Březových Hor do Příbrami, a na Březových Horách jich tedy zůstalo pouhých šest.⁵¹

⁵⁰ HOLÁ, B. *Život cizinců v ČR*. Praha, 2008, s. 164.

⁵¹ *Archiv města Březových Hor*. I. Č. 356.

V květnu 1915 je na Březové Hory odsunuto 162 italských uprchlíků z okolí Tyrol, z Valle di Ledra v oblasti Tridentstva. Ledrenské údolí, neboli údolí jezera Ledro v Itálii, se během první světové války ocitlo přímo na rakousko-italské frontě. A právě proto byli tehdejší obyvatelé odsunuti i do Čech a na Moravu.

Koncem roku 1915 najdeme na Březových Horách asi 200 cizinců, převážně italské národnosti. A v roce 1916 těchto Italů ještě přibylo dalších 72. Jednalo se především o starce, ženy a děti, protože muži byli odesláni bojovat na východní frontu. Z původně oznámeného jedno až třítydenního pobytu v Čechách se nakonec staly čtyři roky.

Ledrenští byli v Čechách dobře přijati. Přístřešek, stravu i práci, většinou na polích, jim poskytly jednotlivé české rodiny. Italové zde také pracovali v dolech, jako horníci. Čeští obyvatelé je měli v oblibě, zejména pro jejich tiché a skromné chování a pro jejich víru v boha. Komunikace mezi českými obyvateli a Italy zpočátku probíhala v německém jazyce, obvykle za přítomnosti tlumočníka. Později se cizinci naučili český jazyk. Mezi Italy a českými obyvateli zde vznikla hluboká přátelství. Když se po čtyřech letech tito vystěhovalci vraceli zpět do Itálie, bylo jejich loučení s českými obyvateli pro mnohé těžší než seznamování.⁵²

Italové si uchovali vřelý vztah k českému národu, který je v nejtěžší chvíli přijal mezi sebe a postaral se o to, aby fyzicky a psychicky nestrádali. Řada rodin si uchovala přátelské vazby na české hostitele a udržovala kontakty ještě dlouho po 2. světové válce. Na paměť Italů, kteří v Čechách tehdy zemřeli, stojí na Svaté Hoře u Příbrami pomník. V roce 2009 do Čech přijelo asi 500 Italů, potomků těch, kteří zde našli azyl za první světové války. Navštívili také Svatou Horu a položili květiny k tomuto pomníku.⁵³

V období po první světové válce se počet migrantů v příbramském regionu snížil. Počet cizinců byl velmi malý, a to především v období ekonomické krize v souvislosti s politicko-ekonomickou situací v sousedních státech. Vláda přijala zákon na ochranu pracovního trhu a tím ovlivnila zaměstnávání cizinců. Podnikatelé, kteří chtěli zaměstnávat cizince, k tomu potřebovali zvláštní povolení, které bylo vydáváno pouze za příznivé situace na pracovním trhu. Toto opatření značně omezilo vstup cizinců na trh práce.

V roce 1935 na základě zákona o pobytu cizinců, byli migranti nuceni žádat policejní stanici o povolení k pobytu trvajícím déle než dva měsíce. Kromě toho

---

⁵² REŽ, F. J. „Před 40lety“ *Havířská vzpomínka z Majrovky*. Archiv města Kladno, 1957.

⁵³ CHVOJKOVÁ, L. Bájna La Bohemia. *Dnes*, 26. 6. 2009, s. 17.

registraci podléhalo i stěhování cizinců v rámci Československa. Po přijetí mnichovské dohody se tato opatření ještě přiosťřila a tak bylo postavení uprchlíků ještě komplikovanější. Z historických materiálů vyplývá, že se na území Příbramska v této době nevyskytovalo žádné významnější množství cizinců.

V období po druhé světové válce došlo v příbramském regionu stejně jako v celém tehdejší Československu k izolaci od zbývající části světa. Mezinárodní migrace fungovala obvykle pouze nelegální formou. Migranti, kteří přicházeli do tohoto regionu, pocházeli většinou ze zemí střední a východní Evropy a jednalo se nejčastěji o Slováky.

Na základě mezinárodních dohod v polovině 70. let přichází do Československa pracovníci např. z Polska, Vietnamu, Kuby, Angoly, Mongolska, Jugoslávie. Tito cizinci přichází také do regionu Příbram. Najdeme je zde hlavně jako zaměstnance Uranových dolů. Přesto je počet těchto cizinců poměrně nízký a nemá velký význam.

K významnému nárůstu cizinců v příbramském regionu dochází až v období po roce 1990, kdy zásadní politické změny v roce 1989 přispěly k značnému uvolnění migrace, a na území regionu Příbram začíná proudit větší množství cizinců.

V současné době se cizinci na území příbramského regionu stali součástí života všech místních obyvatel. Nalézáme zde velké množství obchodů, restaurací, které patří cizím státním příslušníkům. Vidíme manuálně pracující cizince, ale i děti – cizince, kteří navštěvují předškolní či školní zařízení.

4.2 Přijetí cizinců v českém společenství

Příchodem cizinců do České republiky mohou nastat problémy s jejich začleněním do společnosti. Na území ČR se potýkají s řadou problémů, od neznalosti jazyka a místních pravidel přes neznalost kam a na koho se obrátit a neexistenci funkčních sociálních sítí až po nemožnost dosáhnout uznání své kvalifikace a nalezení odpovídajícího uplatnění. Při řešení těchto problémů se setkávají s velkým množstvím místních obyvatel a míra jejich sympatií k nově přicházejícím bývá různá. Vedle různých snah o umožnění a zefektivnění integrace se v řadě oblastí v současné době vyskytují tendence a praxe, jež cizince naopak udržují či vhánějí do struktur, v jejichž povaze není ze svých "členů" vytvářet rovnoprávné a integrované osobnosti, ale naopak osoby závislé a neznalé svých práv a povinností.

Naše bakalářská práce se soustřeďuje v tomto hledisku na analýzu míry přijetí cizinců v české společnosti, konkrétně v regionu Příbram. Šetření probíhalo formou

dotazníků, ve kterých občané příbramského regionu, starší osmnácti let, hodnotili své postoje k cizincům, kteří se nejčastěji vyskytují v tomto regionu. Pro toto šetření byla vytvořena tabulka s nejméně zastoupenými menšinami v příbramském regionu a zároveň i v České republice. Byly zjišťovány sympatie k těmto národnostním menšinám v pětistupňové škále známek, kde známka 1 vyjadřovala nejvyšší sympatie a známka 5 sympatie nejmenší. Celkově se tohoto šetření zúčastnilo 170 českých občanů z regionu Příbram, starších osmnácti let, kteří byly ve výsledku rozděleny podle pohlaví. Pro vyhodnocení se vypočítal průměr bodů (1-5) pro celou skupinu a následně bylo vypracováno pořadí sympatií k jednotlivým menšinám. Získaná data byla zpracována do níže uvedených tabulek. Výsledky tohoto šetření byly porovnávány s výsledky šetření zaznamenanými v publikaci „Udržitelný rozvoj v podmínkách ekonomické krize“, kde v kapitole 5. 2. s názvem „Integrace žáků – cizinců v českém školství v příbramském regionu“⁵⁴, prováděly autorky stejné šetření mezi dětmi na prvním a druhém stupni základní školy v Příbrami.

Tabulka 2: Výsledky sympatií k menšinám u žen starších osmnácti let

Národnost	Známka					Průměrná známka
	1	2	3	4	5	
Moldavci	8	17	28	13	19	3,21
Poláci	10	25	31	10	9	2,8
Rusové	6	15	25	16	23	3,41
Slováci	45	17	17	2	4	1,86
Ukrajinci	7	11	27	18	22	3,44
Vietnamci	10	21	29	11	14	2,98

Pozn.: Výzkumu se zúčastnilo 85 žen starších osmnácti let. U těchto žen je pořadí oblíbenosti národů následující: **1. Slováci, 2. Poláci, 3. Vietnamci, 4. Moldavci, 5. Rusové, 6. Ukrajinci**
Zdroj: vlastní sestavení

⁵⁴ HAVELKOVÁ, L., KLÍMOVÁ, L. *Integrace dětí – cizinců v českém školství v příbramském regionu*. In: DUŠEK, J., GREGOR, J. et. al. *Udržitelný rozvoj v podmínkách ekonomické krize*. České Budějovice, 2011, str. 36.

Tabulka 3: Výsledky sympatií k menšinám u mužů starších osmnácti let

Národnost	Známka					Průměrná známka
	1	2	3	4	5	
Moldavci	8	7	22	17	31	3,66
Poláci	16	24	16	14	15	2,86
Rusové	5	8	17	24	31	3,8
Slováci	63	11	2	2	7	1,58
Ukrajinci	6	10	15	18	36	3,8
Vietnamci	8	16	14	17	30	3,53

Pozn.: Výzkumu se zúčastnilo 85 mužů starších osmnácti let. U těchto mužů je pořadí oblíbenosti národů následující: **1. Slováci, 2. Poláci, 3. Vietnamci, 4. a 5. Rusové a Ukrajinci, 6. Moldavci**
Zdroj: vlastní sestavení

Tabulka 4: Souhrnné výsledky sympatií k menšinám u žen i mužů starších osmnácti let

Národnost	Známka					Průměrná známka
	1	2	3	4	5	
Moldavci	16	24	50	30	50	3,44
Poláci	26	49	47	24	24	2,83
Rusové	11	23	42	40	54	3,61
Slováci	108	28	19	4	11	1,72
Ukrajinci	13	21	42	36	58	3,62
Vietnamci	18	37	43	28	44	3,25

Pozn.: Výzkumu se zúčastnilo 170 občanů starších osmnácti let. U těchto občanů je pořadí oblíbenosti národů následující: **1.Slováci, 2. Poláci, 3. Vietnamci, 4. a 5. Rusové a Ukrajinci, 6. Moldavci**
Zdroj: vlastní sestavení

Tabulka 5 : Souhrnné výsledky sympatií k menšinám u žáků 1. a 2. Stupně základní školy

Národnost	Známka					Průměrná známka
	1	2	3	4	5	
Moldavci	30	53	46	26	10	2,59
Poláci	53	57	40	11	4	2,13
Rusové	46	52	35	24	8	2,37
Slováci	121	31	11	1	1	1,36
Ukrajinci	38	47	46	24	10	2,52
Vietnamci	46	58	32	13	16	2,36

Pozn.: Výzkumu se zúčastnilo 165 žáků. U těchto žáků je pořadí oblíbenosti národů následující: **1. Slováci, 2. Poláci, 3. Vietnamci, 4. Rusové, 5. Ukrajinci, 6.Moldavci**
Zdroj: HAVELKOVÁ, L., KLÍMOVÁ, L. *Integrace dětí – cizinců v českém školství v příbramském regionu.* In: DUŠEK, J., GREGOR, J. et. al. *Udržitelný rozvoj v podmínkách ekonomické krize.* České Budějovice, 2011, str. 36.

Při porovnávání výsledků zjištěných šetření u dospělých a dětí je jednoznačné, že děti projevují své sympatie k cizincům pozitivněji než dospělí. O padesát procent více dětí, než dospělých označilo svůj vztah k menšinám známkou 1, tedy nejpozitivněji. Zároveň žáci v mnohem menší míře označovali svůj vztah k daným národnostním menšinám jako negativní. Tento kladný projev sympatií u žáků je obvykle důsledkem každodenního kontaktu českých žáků s žáky – cizinci. Děti obvykle tolik netrpí předsudky vůči svým vrstevníkům-cizincům, ke kterým jsou vstřícnější a spontánnější než dospělí Češi ke svým dospělým protějškům z řad cizinců. Ženy projevovaly svou míru sympatií k cizincům spíše opatrněji, ve výsledku uváděly nejvíce průměrnou známku, muži uváděli obvykle jednoznačně kladný nebo jednoznačně záporný postoj.

Z celkového šetření vyplývá, že nejoblíbenější menšinou jsou Slováci, kteří mají velmi dobré vztahy s českou majoritou. Je to dáno zejména kulturní, jazykovou a geografickou blízkostí, jakož i společnou česko-slovenskou historií. Rozdíl mezi projevem sympatií mužů a žen u této menšiny není velký. Také u žáků základní školy lze říci, že je tato menšina nejoblíbenější. V případě Poláků lze také hodnotit výsledky šetření u dospělých i dětí jako v celku pozitivní, až průměrný, což může být způsobeno kulturní blízkostí vyvolanou společným slovanským původem.

V případě vietnamské menšiny ženy projevují míru sympatií k tomuto etniku jako v celku kladnou až průměrnou, muži tyto cizince hodnotili spíše průměrně až negativně. Zatímco u dospělých respondentů je vietnamská menšina hodnocena spíše negativně, u dětí je hodnocena kladně a je vidět vysoká míra tolerance dětí vůči této menšině, což může být spojeno s pozitivní zkušeností dětí se spolužáky – Vietnamci, kteří často patří k nejlepším žákům ve třídě.

V případě Moldavců, Ukrajinců a Rusů je v tomto šetření jednoznačné, že jak u žen, tak i u mužů převládá spíše záporný postoj k těmto národnostním menšinám. Toto může být způsobeno stále ještě negativním vnímáním tzv. všeho ruského z let před rokem 1989. Pokud porovnáme vnímání těchto národnostních menšin u dospělých a dětí, vidíme, že děti při projevech sympatií k rusky mluvícím národům mnohem méně používaly ohodnocení 5, než dospělí a opět se projeví jako tolerantnější.

Z celkových výsledků lze říci, že cizinci, kteří přicházejí na území příbramského regionu, nejsou obvykle příliš kladně vnímáni. U českých obyvatel nalzáme stále ještě velké množství předsudků, které cizincům znesnadňují jejich integraci a přizpůsobení se české společnosti. Perspektiva integračního procesu do budoucna je však pozitivní,

protože jak vyplývá z šetření mezi dětmi, je zjevné, že děti jsou již na přítomnost cizinců zvyklé, necítí je jako ohrožení sama sebe, netrpí předsudky ani historickou zkušeností, a proto se jeví jako daleko přátelštější vůči cizincům. Je však také nutno podotknout, že i český vzdělávací systém vytváří různé mechanismy, které integraci cizinců usnadňují.

4.3 Jazykové kompetence cizinců v příbramském regionu

Cizinci, kteří rozumí psané i mluvené české řeči a jsou schopni se dorozumět, mají větší šanci integrace ve všech oblastech majoritní společnosti. Z rozhovorů s migranty v příbramském regionu je však jasné, že nedostatek peněz a času je jedním z hlavních důvodů, proč nenavštěvují kurzy českého jazyka. Malý zájem o tyto kurzy však způsobuje, že těchto kurzů v Příbrami příliš nenajdeme. Pokud by cizinec chtěl tento kurz navštěvovat, musel by za ním dojíždět do hlavního města Prahy. Tím by ale zároveň pro tohoto cizince stoupaly náklady na zvládnutí českého jazyka. Z těchto důvodů cizinci raději volí osvojování českého jazyka během zaměstnání, při každodenním kontaktu s českými spolupracovníky, zákazníky, anebo klienty. O něco jednodušší to mají cizinci, kteří žijí ve smíšeném manželství nebo vztahu, kdy má jejich partner českou národnost. K osvojení češtiny tedy dochází uvnitř rodiny nebo vztahu a tudíž je pro cizince zvládnutí češtiny mnohem jednodušší.

V našem výzkumu jsme se dotazovali cizinců v Příbrami na jejich jazykové kompetence a jejich zvládnutí českého jazyka. Všichni tito cizinci mají statut trvalého povolení k pobytu v České republice.

Žena, 38 let, narozená na Ukrajině, žije v České republice 14 let ve smíšeném manželství s mužem české národnosti. Vzdělání má vysokoškolské, v současné době je na mateřské dovolené. Jazykové kurzy nikdy nenavštěvovala. Češtinu již zvládla celkem dobře, mluví plynule česky. Píše také dobře česky, dokonce před mateřskou dovolenou pracovala u české firmy v administrativě. Český jazyk se naučila při rozhovorech s českými lidmi v práci, sledováním televize a pomocí přátel. Nyní hovoří nejvíce českým jazykem, má dvě děti a chce, aby uměly český i ukrajinský jazyk. Český jazyk jí nepřipadá těžký, některá slova jsou podobná jejímu rodnému jazyku. Zvládnutí jazyka považuje za nejdůležitější krok k úspěšné integraci.

Žena, 24 let, narozená ve Vietnamu, žije v České republice 16 let se svojí matkou. Vzdělání má vysokoškolské, v současné době vyučuje češtinu pro cizince v Praze. Český jazyk se začala učit jako dítě v české škole, kterou začala navštěvovat po

svém příchodu do České republiky. Hovoří plyně česky, zvládla i písemný projev s českou gramatikou. Nejčastěji hovoří česky, ale i velkou měrou vietnamsky, protože má ve svém okolí velkou řadu vietnamských spoluobčanů, kteří česky příliš nehovoří. Český jazyk je pro ni jiný, ale nemá pocit, že je příliš těžký. Zvládnutí českého jazyka považuje za samozřejmost, která je nutná k trvalému pobytu v České republice.

Muž, 39 let, narozen v Moldavsku, žije v České republice 14 let s manželkou také moldavské národnosti. Vzdělání má vysokoškolské, v České republice podniká. Po příchodu do České republiky začal navštěvovat jazykový kurz avšak pouze krátce, kvůli nedostatku peněz. Nyní již hovoří téměř plyně česky, rozumí dobře, zvládl i písemný projev. Nejčastěji hovoří česky, hlavně v zaměstnání. Doma často používá i moldavštinu, má dvě děti a chce, aby zvládly oba jazyky. Čeština je pro něj dosti obtížná, ale v jejím zvládnutí se zlepšuje. Sám se chce ve znalosti češtiny zdokonalovat, uvažuje o tom, že by navštěvoval nějaký jazykový kurz.

Žena, 30 let, narozena na Ukrajině, v České republice žije 5 let, ve smíšeném manželství s mužem české národnosti. Vzdělání má základní, v současné době je bez zaměstnání. Jazykový kurz nikdy nenavštěvovala. Hovoří lánanou češtinou, česky rozumí. České písmo doposud nezvládla, latinka se jí zdá velmi těžká. Český jazyk se naučila od spolupracovníků v zaměstnání, od přátel, z televize. Doma se snaží hovořit česky, ukrajinštinu téměř nepoužívá, pouze při setkání se svými známými z Ukrajiny, anebo při telefonátech se svojí matkou na Ukrajině. Čeština je pro ni celkem obtížná. Chtěla by se naučit lépe česky, ale jazykový kurz navštěvovat nemůže z finančních důvodů. Myslí si, že jí základní znalost češtiny bude stačit.

Z řízených rozhovorů vyplývá, že úspěšné zvládnutí českého jazyka je klíčem k úspěšné integraci cizinců v českém společenství. Všichni oslovení cizinci chtějí český jazyk zvládnout tak, aby byli schopni běžné denní komunikaci, a většina se snaží dosáhnout co nejlepší znalosti českého jazyka. Proces učení a pokrok v jazykových kompetencích je do velké míry ovlivněn motivací k učení. Zároveň úroveň vzdělání daného cizince nám ukazuje míru motivace češtinu zvládnout. Cizincům s nižším vzděláním obvykle postačuje základní úroveň znalosti tohoto jazyka. Vysokoškolsky vzdělaní cizinci obvykle mají daleko větší snahu úspěšně zvládnout český jazyk.

4.4 Strategie cizinců na trhu práce

Příchod do České republiky je u některých migrantů vázán na konkrétní, již v zemi původu dohodnutou, práci. Není tomu tak vždy a velká část cizinců hledá práci přímo na území ČR. Ke hledání práce využívají své známé příbuzné, krajany. Získat první zaměstnání bývá pro cizince nejobtížnější. Cizinci, kteří mají již na trhu práce v ČR nějakou zkušenost, nachází snadněji nové místo. Zaměstnavatelé, kteří obvykle bývají velmi opatrní při přijímání přistěhovalců, si chtějí ověřit jejich pracovní výkon a schopnosti. Neochota tyto cizince zaměstnat je také mnohdy spojena s nechutí zaměstnavatelů obstarávat potřebná povolení k zaměstnání cizinců a průtahy před nástupem do práce.

V příbramském regionu, stejně jako v ostatních regionech, došlo vlivem příchodu krize ke snížení počtu zaměstnaných cizinců. Zatímco do roku 2009 docházelo k růstu těchto zaměstnanců, po tomto období zaznamenáváme spíše opačnou tendenci. Nejvíce zaměstnaných cizinců v příbramském regionu nalézáme v roce 2009, kdy jejich počet činil 1615. Oproti tomu k 31. 1. 2011 je v tomto regionu počet zaměstnaných cizinců 1263.⁵⁵

Tabulka 6: Cizí státní příslušníci v postavení zaměstnanců v příbramském regionu v období let 2005 -2011

Oblast	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká republika	105 070	144 770	182 044	241 174	271 355	222 719	209 681
Středočeský kraj (NUTS 3)	16 117	22 344	29 026	37 558	42 971	38 064	30 362
Příbram	1 044	1 025	1 245	1 422	1 615	1 318	1 263

Zdroj: *Integrovaný portál MPSV. Zaměstnávání cizích státních příslušníků*. [on line]. 2011 [cit. 20. 10.2011]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl>.

Základní podmínkou pro vydání povolení k zaměstnání cizinci je situace na trhu práce a skutečnost, že se jedná o nahlášené volné místo. Toto povolení se vyžaduje pro všechny základní pracovně právní vztahy ve smyslu zákoníku práce. O toto povolení žádá cizinec na příslušném Úřadu práce. Při podávání této žádosti je cizinec povinen doložit cestovní pas, doklad o zajištění ubytování, vyjádření zaměstnavatele, že cizince

⁵⁵ *Zaměstnávání cizích státních příslušníků*. [online]. 2011 [cit. 20. 10. 2011]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl>.

zaměstná a doklad o profesní způsobilosti pro obor, ve kterém bude na území ČR pracovat.

Ve výzkumné části práce jsme navštívili Úřad práce v Příbrami, kde jsme hovořili s panem Zdeňkem Langrem⁵⁶ z odboru Trh práce-zahraníční zaměstnanost. Z tohoto rozhovoru je zřejmé, že v příbramském regionu vlivem hospodářské krize dochází k úbytku pracovních míst pro cizince. Úřad práce se snaží přednostně obsazovat volná pracovní místa občany České republiky. Z tohoto důvodu zde dochází ke snižování počtu zaměstnaných cizinců. V období posledních dvou let mohou cizinci získat zaměstnání pouze v několika podnicích na Příbramsku, kde jsou takové pracovní podmínky, které čeští zaměstnanci nechtějí akceptovat. Jedná se například o podnik Masna Příbram, kde je velmi náročný provoz na fyzickou práci. Dále například firma ESOX s.r.o., která má pobočku v Nedrahovicích u Sedlčan a zabývá se zpracováním ryb. Fyzicky náročná práce a velký zápach ryb, odrazuje však nejen české pracovníky, ale i cizince. Další firmou, která velmi často využívá k práci cizince je firma BOCA s.r.o., která sídlí v obci Čím, nedaleko Nového Knína. Tato firma se zabývá zpracováním přírodních střev a obalů na uzenářské výrobky. Přestože je provoz této firmy vysoce moderní, obrovský zápach, který je cítit daleko od firmy, způsobuje, že i cizinci, kteří jsou najímáni na tuto práci, zde dlouho pracovat nevydrží. Kromě těchto firem mohou cizinci najít uplatnění u podniků s nepřetržitou noční výrobou, jako jsou například pekárny. Dále také některé stavební firmy najímají zahraniční dělníky na pomocné práce. Všechna tato zaměstnání se však vyznačují velkou fyzickou náročností a malými výdělky.

Pokud cizinec hodlá žádat o prodloužení povolení k zaměstnání, musí požádat příslušný Úřad práce nejdříve tři měsíce a nejpozději třicet dnů před uplynutím doby platnosti vydaného povolení k zaměstnání. Úřad práce při posuzování této žádosti přihlíží k situaci na trhu práce a zvaží osobní situaci každého cizince. V případě, že cizinec z jakéhokoli důvodu přijde o zaměstnání, nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti ani na sociální dávky. Z tohoto důvodu cizincům nezbývá nic jiného, než akceptovat ztížené pracovní podmínky a malou mzdu, kterou obvykle za práci cizinci dostávají.

Mnoho cizinců, kteří přichází na naše území, hledají zaměstnání přes takzvané zprostředkovatelské agentury. Jedná se o podnikatelskou činnost, takže cizinec dobrovolně přijímá jejich podmínky. Agentura spravuje jeho doklady, zajistí mu práci a

---

⁵⁶ LANGR, Z., Úřad práce ČR, 20.10.2011.

pravděpodobně inkasuje jejich výdělek, z něhož si část nechá. V některých případech je realita velmi odlišná od té slibované. Cizinec se pak ocitá v začarovaném kruhu. Chce se vrátit, ale mnohdy se mu to nepovede, protože dostane odpověď, že podepsal smlouvu na tři roky i s tím, že bude nechávat část výdělků agentuře. Tyto agentury zneužívají problémy cizinců, které plynou z jejich neznalosti českého jazyka, prostředí a z osobní tísně. Tak se často stává, že cizinci jsou tvrdě vykořisťováni – pracují téměř zadarmo, někdy jim jejich zprostředkovatelé neplatí vůbec. Dokazování v těchto případech je velmi složité. Cizinecká policie neuděluje licence zprostředkovatelským agenturám ani je nekontroluje. Tímto se zabývá hospodářská oddělení kriminální policie. A to v případě, že taková agentura nedoloží, co vyinkasuje od cizinců. V tomto případě se jedná o daňové úniky a lze tento problém řešit.⁵⁷

Velká skupina cizinců vstupuje na trh práce v České republice jako podnikatelé či živnostníci. Také v příbramském regionu těchto podnikatelů najdeme velké množství. Pro cizince s vietnamským občanstvím je nejtýpější podnikání v oblasti obchodu. Občané Ukrajiny obvykle podnikají ve stavebnictví, kde využívají možnosti zaměstnávat své ukrajinské spoluobčany.

V rozhovorech s cizinci jsme se dotazovali na jejich pracovní historii v České republice a na jejich současné zaměstnání. První dotazovanou byla Ukrajinka, které je 30 let a v České republice žije pět let. Vzdělání má základní. První zaměstnání jí zprostředkovala zprostředkovatelská agentura z města Písek. Jednalo se o práci v lese, kde sázela stromky. Pracovala obvykle dvanáct hodin denně, v zimě, někdy i v dešti. Mzda byla velmi malá, často plakala a chtěla se vrátit zpět domů na Ukrajinu. Nakonec se rozhodla od této agentury odejít. Další práci našla v Praze, kde pracovala jako uklízečka. Tato práce se jí líbila více, i mzda zde byla vyšší. V Praze se seznámila se svým současným manželem z Příbrami. Svoji současnou práci získala doporučením Úřadu práce. Pracuje v Zemědělském družstvu, v živočišné výrobě, kde se stará o dojení skotu. Tato práce se jí příliš nelíbí, ale bohužel jinou práci nemůže sehnat. Velký problém vidí v tom, že ve velké většině prací je nutné umět číst a psát česky a s tím má tato žena ještě stále velké potíže. I přes tyto problémy je tady spokojená a má vyšší životní úroveň než by měla na Ukrajině. Zpátky na Ukrajinu se vrátit nechce. Doufá, že časem najde lepší práci, která bude i lépe placená.

Další rozhovor poskytl Moldavan, kterému je 39 let a v České republice žije již 14 let, má vysokoškolské vzdělání. V ČR nejprve pracoval jako stavbyvedoucí, později

---

⁵⁷ HERGOTOVÁ, M. Cizinecká policie Příbram, 17. 8. 2011.

začal podnikat ve stavebnictví. Založil stavební firmu a nyní zaměstnává další pracovníky jak z ciziny, tak i z České republiky. Se svým podnikáním je spokojený, protože pracuje v oboru, který vystudoval. Ze ztráty zaměstnání strach nemá, jeho společnost má dobré jméno a zná již mnoho obchodních partnerů, na které by se mohl v případě nouze obrátit. Jeho životní úroveň je velmi dobrá, zpět do své vlasti by se nevrátil. Jeho manželka a děti bydlí s ním také v České republice, manželka zde pracuje v jeho firmě a děti navštěvují českou školu.

Dotazovaná čtyřicetiletá žena vietnamské národnosti uvedla, že v České republice žije již dvacet let. Má středoškolské vzdělání ekonomického směru. Po příchodu do ČR byla rozčarovaná, že je zde nutné pracovat. Její přátelé, kteří zde již několik let před tím žili, jí vyprávěli o své vysoké životní úrovni, kterou v České republice mají. Z jejich vyprávění získala dojem, že zde nebude muset pracovat. Zpočátku zde pracovala u svých přátel v jejich obchodě jako prodavačka. Později začala podnikat v oblasti obchodu sama. Nejprve prodávala zboží ve stánku na ulici, později si pronajala kamenný obchod v Příbrami. Svoji ekonomickou situaci tato žena hodnotí jako velmi dobrou, ráda by svoji firmu rozšířila. V České republice však zůstat nechce, za svůj domov považuje stále Vietnam. Uvažuje o návratu asi za deset let, až její děti vyrostou a osamostatní se.

Cizinec vietnamské národnosti v České republice žije již patnáct let. Je mu čtyřicet dva let a vlastní několik obchodů v Praze a v Příbrami. Jeho vzdělání je středoškolské. Do České republiky přišel na pozvání svých přátel. Zpočátku pracoval u svých přátel v obchodě, později začal podnikat v oblasti obchodu. Nyní zaměstnává celou svoji rodinu v těchto obchodech. Podnikání se mu daří, považuje se za velmi úspěšného. Být úspěšný v této oblasti považuje za nejdůležitější náplň svého života. Do Vietnamu se zatím vrátit nechce, jezdí tam pouze na návštěvu za svými rodiči.

Z rozhovorů s těmito cizinci je jasné, že považují svoji životní úroveň zde jako velmi dobrou. Většina z nich je spokojena se svým životem zde a většina z nich se nechce vrátit do země svého původu. Cizinci s vyšším vzděláním zde velmi často úspěšně podnikají. Podnikání je také velmi typické pro občany z Vietnamu. Naopak cizinci s nižším vzděláním, jsou obvykle odkázáni na neatraktivní, méně placená pracovní místa. Tito cizinci se obvykle také nejvíce setkávají s diskriminací na trhu práce, která je pro ně velmi bolestná. Pocit diskriminace českými zaměstnavateli se pravděpodobně také promítá do přesvědčení, že cizinci mají lepší vyhlídky se uplatnit u zahraničních firem než ve firmách českých. Opět se zde také setkáváme s problémem

jazykového vybavení cizinců. Pokud zájemce o práci – cizinec – nezvládne úspěšně český jazyk, nenajde obvykle na trhu práce uplatnění v oboru, který by pro něj byl přijatelnější.

4.5 Problémy poskytování zdravotní péče cizincům

Každá osoba, která má v ČR trvalý pobyt, musí být zdravotně pojištěna. Přístup cizinců a českých občanů ke zdravotní péči v České republice byl vždy nějakým způsobem odlišnější a pro cizince omezenější. Cizinci, kteří získají v ČR trvalý pobyt, se stávají účastníky veřejného zdravotního pojištění a musí se po získání trvalého pobytu zaregistrovat u jedné ze zdravotních pojišťoven. Jedná se o základní povinnost, kterou by měl cizinec splnit. Cizinci, kteří nezískali na území ČR trvalý pobyt, nemají nárok na veřejné zdravotní pojištění, pokud nejsou účastni nemocenského pojištění jako zaměstnanci. Tuto skutečnost je zaměstnavatel povinen oznámit příslušné zdravotní pojišťovně. Zároveň platí ohlašovací povinnost i o ukončení účasti v nemocenském pojištění zaměstnance, který je cizincem bez trvalého pobytu. Zdravotní pojišťovna vystaví pro tohoto pojištěnce průkaz zelené barvy. Veřejné zdravotní pojištění tedy zaniká ukončením zaměstnání. Ostatní cizinci, kteří mají povolení k dlouhodobému pobytu, ale nejsou zaměstnání u zaměstnavatele sídlícím na území ČR, je vyžadováno zdravotní pojištění pro krytí léčebných výloh, a to nejméně do výše 60 000 EUR. Tito cizinci mají možnost uzavřít komerční pojištění, které funguje podle tržních principů.⁵⁸

V rámci výzkumné části bakalářské práce jsme navštívili paní Radmilu Bassiovou, zaměstnankyni Oblastní nemocnice Příbram, a.s. Paní Bassiová je zplnomocněncem nemocnice pro jednání se zdravotními pojišťovnami, pracovník určený pro styk s cizinci, kterým byla poskytnuta zdravotní péče v této nemocnici. Oblastní nemocnice Příbram, a.s. velmi často ošetřuje cizince, kteří přichází do regionu Příbram jako turisté anebo jako osoby, které zde pracují či žijí trvale nebo přechodně.

---

⁵⁸*Cizinci v České republice*. [online]. 2011 [cit. 1.11.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=719>>.

Tabulka 7: Počet ošetřených cizinců v Oblastní nemocnici Příbram, a.s. v roce 2010

Země původu	Celkem	Věková skupina			
		0-14 let	15-19 let	20-59 let	60 let a více
Země EU	150	6	19	101	24
Ruská federace	2	1		1	
Ukrajina	61	7	1	52	1
Ostatní země býv. SSSR	2			2	
Vietnam	42	2		40	
Ostatní	165	25	8	119	13
Počet cizinců celkem	422	41	28	315	38

Zdroj : BASSIOVÁ, R., Oblastní nemocnice Příbram, a.s., 30.11.2011.

Tabulka 8: Způsob úhrady zdravotní péče poskytnuté cizincům v Oblastní nemocnici Příbram, a.s. v roce 2010

Země původu	Počet osob čerpajících zdravotní péči					
	uhrazena				neuhrazena	
	ze smluvního pojištění v ČR	ze zahraničního pojištění	hotově	státními orgány*	celkem	po lhůtě splatnosti
Země EU		108	31	4	7	7
Ruská federace			2			
Ukrajina	26		24	3	8	8
Ostatní země býv. SSSR			1		1	1
Vietnam	25		12	2	3	3
Ostatní	22		136	3	4	4
Počet cizinců celkem	73	108	206	12	23	23

*Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem spravedlnosti, Krajským úřadem apod.

Zdroj : BASSIOVÁ, R., Oblastní nemocnice Příbram, a.s., 30.11.2011.

V roce 2010 bylo v Oblastní nemocnici Příbram ošetřeno celkem 422 cizinců. Nejvíce těchto cizinců pochází ze zemí států Evropské unie. Další velkou početnou skupinou jsou občané Ukrajiny. Podle věku bylo nejvíce ošetřeno cizinců mezi dvacátým a padesátým rokem života.

Problémy s úhradou zdravotní péče cizinců začaly po roce 1990. V tomto období začalo do České republiky proudit velké množství občanů z bývalého Sovětského svazu

a dalších zemí bývalé východní Evropy. Tito občané vlastnili průkazky zdravotního pojištění, ale pojišťovny velmi často vůbec neexistovaly a pojištění bylo fiktivní. Po ošetření v nemocničním zařízení tak byla nemocnice nucena vystavit dlužní úpis, který obvykle nebyl nikdy uhrazen.

V současné době, jsou problémy s cizinci menší. Pokud v České republice pracují jako zaměstnanci, je jim zdravotní péče poskytnuta stejně, jako ostatním občanům ČR. V případě, že tito cizinci mají uzavřené tzv. smluvní zdravotní pojištění s některou komerční pojišťovnou, je situace složitější. Tyto pojišťovny s cizinci uzavírají smlouvy o zdravotním pojištění, ale mnohdy je velmi málo informují o podmínkách pojistné smlouvy. Pojištění u těchto pojišťoven je dražší než pojištění u veřejných pojišťoven a zároveň je toto pojištění značně omezeno. Například v rámci tohoto pojištění není hrazena léčba dědičných a chronických onemocnění. Pokud tedy cizinec potřebuje ošetření, které je spojeno s takovou chorobou, pojišťovna úhradu takového ošetření neprovede. Nemocniční zařízení je tedy nuceno vystavit cizinci dlužní úpis. Cizinec je pak velmi rozčarován, protože mu tyto podmínky jeho zdravotního pojištění nejsou obvykle vůbec známy. Dalším problémem, se kterým je spojována léčba cizinců, je velké množství cizinců, kteří v České republice pracují bez řádného povolení, takzvaně na černo. Tito cizinci obvykle nemají uzavřeno žádné zdravotní pojištění. Pokud potřebují zdravotní péči, musí být tato péče vždy zaplacená hotově. Taková skupina cizinců se obvykle snaží lékařskou péči nevyhledávat, ale nastávají situace, kdy je to pro ně nezbytné. Při ošetření úrazů, autonehod či nemocí ohrožujících jejich zdraví, je prioritní zachránit takovému cizinci život a teprve potom je nutné řešit úhradu takového ošetření. Tito cizinci většinou tuto úhradu neprovedou a dlužná částka je velmi často pro nemocnici těžko vymahatelná, protože dohledání těchto cizinců po jejich opuštění nemocničního zařízení je velmi komplikované a obvykle se i přes pomoc cizinecké policie nezdaří. Celkově je však možné konstatovat, že těchto uvedených problémů je menší množství. Obvykle převládají případy, kdy jsou cizinci řádně pojištěni a jejich zdravotní péči uhradí pojišťovna, anebo tuto péči uhradí hotově sami. Pokud bychom měli hovořit o konkrétních národnostních skupinách, nejmenší problémy jsou s cizinci ze zemí Evropské unie. Z této skupiny je nejvíce ošetřováno občanů ze Slovenské republiky, u kterých nebývají žádné problémy. Další velkou skupinou jsou občané z Vietnamu, kteří bývají velmi ukázněni. Ve většině případů jsou

pojištění, anebo svou péči uhradí hotově. Občané z Ruska obvykle zdravotní péči hradí v hotovosti a řádně.⁵⁹

Zeptali jsme se námi oslovených cizinců na jejich zkušenosti se zdravotnictvím a lékařskou péčí v ČR. Hovořili jsme s ženou Ukrajinkou, která je v České republice pět let. Lékařskou péčí v ČR chválí, má dobré zkušenosti s přijetím u českých lékařů, nikdy jí neodmítli. Protože zde pracuje, zdravotní pojištění za ní platí její zaměstnavatel. Také muž Vietnamec má stejné zkušenosti. V ČR podniká, je pojištěn u komerční zdravotní pojišťovny. Toto pojištění řádně platí. Se zdravotní péčí zde je spokojen a i jeho žena a děti mají stejný názor. Nikdy se mu nestalo, že by jemu, nebo jeho rodině bylo odmítnuto zdravotní ošetření proto, že je cizinec. Setkal se však již s určitými omezeními, které provází komerční zdravotní pojištění. Například po narození jeho dcery v příbramské porodnici bylo sděleno jeho manželce, že očkování, které se běžně provádí u všech novorozenců a je plně hrazeno veřejnými zdravotními pojišťovnami, komerční pojišťovna nehradí. Musel tedy toto očkování uhradit hotově v pokladně nemocnice.

Také v oblasti zdravotní péče je možné říci, že se zde cizinci setkávají s mnoha překážkami. Samotné vyřízení zdravotního pojištění není pro cizince jednoduché. V této oblasti se opět setkáváme s nutností jazykových znalostí cizinců. Při uzavírání smluv o zdravotním pojištění a při samotném ošetření cizinců ať již v nemocničním zařízení anebo v ambulanci je velmi dobré, pokud je cizinec schopen porozumět informacím, které dostává. Jazyková bariéra v těchto případech může pobyt cizince na území České republiky velmi zkomplikovat. Pokud cizinec potřebuje zdravotní ošetření, je mu samozřejmě vždy podle zákona poskytnuto, bez ohledu na jeho národnost. Avšak úhrada takového ošetření je povinností každého pacienta, cizince nebo i občana ČR.

4.6 Zapojení dětí – cizinců do integračního procesu

Stejně jako v celé České republice, najdeme i v příbramském regionu velké množství dětí – cizinců. Tyto děti přicházejí do ČR se svými rodiči, anebo se zde již svým rodičům narodily. Počátek pobytu v českém prostředí je pro tyto děti obvykle velmi obtížný. Často ovládají český jazyk lépe a rychleji než jejich rodiče, a proto jsou často postaveny do situace, kdy musí řešit problémy svých rodičů. Pomáhají například při vyřizování záležitostí na úřadech anebo pomáhají rodičům na tržnicích. Obvykle navštěvují české školy a školky a denně se setkávají se svými vrstevníky z českých

---

⁵⁹ BASSIOVÁ, R., Oblastní nemocnice Příbram, a.s., 30.11.2011.

rodin. Zde se samozřejmě multikulturní rozdíly projevují nejvíce. Již v předškolním období jsou děti schopny vnímat rozdíly jednotlivých kultur, všimnout si odlišných vnějších znaků. A právě v tomto období je třeba podporovat u dětí toleranci k ostatním kulturám, tak aby v pozdějším věku neměly tendenci k předsudkům a k dalším projevům netolerance, jako jsou rasismus a xenofobie.

V roce 2004 byl v obci Hříměždice, v areálu Permon, zahájen provoz Diagnostického ústavu Domova pro děti – cizince, s kapacitou 24 dětí. Hlavní sídlo tohoto zařízení je v Praze a jeho zřizovatelem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Jedná se o zařízení, ve kterém nacházejí azyl nezletilé děti cizinců, které přišly o rodiče, nebo se ztratily, například při ilegálním přechodu hranic. Tyto děti mají obvykle za sebou velmi špatnou zkušenost se světem dospělých. Řada těchto dětí jsou úplní sirotci – rodiče jim zemřeli například při politickém převratu v rodné zemi. Tento domov se snaží dát dětem takovou péči, výchovu a vzdělání, aby byly schopné se v budoucnu začlenit do společnosti. Základní škola při dětském domově plní úkoly diagnostické, výchovně-vzdělávací, terapeutické a sociální. Škola zajišťuje úroveň dosažených znalostí, dovedností a schopností dětí, dále míru jejich znalostí českého jazyka a míru sociálně kulturních, náboženských a sociálně právních potřeb. Z hlediska výchovně-vzdělávacích úkolů zajišťuje škola žákům základní vzdělávání podle míry jejich rozumových a jazykových schopností. Nejdůležitějším úkolem školy je snaha překonat jazykovou bariéru dětí. Součástí výchovného ústavu se stala také dvouletá praktická škola. Důvodem ke zřízení této dvouleté školy byla především skutečnost, že převážná většina dětí cizinců není schopna samostatného studia na běžných školách z důvodu jazykové bariéry. Studijní osnovy a školní vzdělávací program jsou proto upraveny s ohledem na vyšší potřebu výuky českého jazyka a získávání sociálních a praktických dovedností potřebných pro život v České republice. Nejvíce zastoupené skupiny menšin v tomto zařízení jsou z Vietnamu, Ukrajiny, Slovenska, Turecka a Číny.⁶⁰

Dalším školním zařízením, které se intenzivně zabývá integrací dětí - cizinců je Základní škola Jiráskovy sady v Příbrami. Tato škola získala pověření Středočeského kraje vyučovat český jazyk dětem cizinců z Evropské unie. Zároveň vyučuje také žáky – cizince z Vietnamu, Mongolska, Číny, Ukrajiny. Protože tyto děti obvykle nemají zprostředkující jazyk, angličtinu ovládají obvykle velmi málo či vůbec, využívají tzv.

---

⁶⁰ *Zařízení pro děti – cizince, diagnostický ústav, dětský domov se školou, výchovný ústav, středisko výchovné péče, základní škola a praktická škola Radlická 30, Praha 5.* [online]. 2011 [cit. 11.11.2011]. Dostupný z WWW: <http://www.ddc.cz/index.php?menu=nase_zarizeni#detsky_domov>.

metajazyk. Jedná se o využití jazyka k popisu jazyka, řeč o řeči.⁶¹ Základní prioritou této školy je poskytovat kvalitní vzdělávání s cílem vybavit žáky dovednostmi v rámci specifických možností každého jedince bez rozdílu původu nebo rasy.⁶²

Rodičů žáků – cizinců jsme se dotazovali na jejich spokojenost se vzděláváním jejich dětí na českých školách. První rodina pochází z Ukrajiny, v České republice má již povolení k trvalému pobytu. Jejich dcera, které je 10 let, navštěvuje čtvrtou třídu Základní školy Příbram VIII, Školní 75. Tuto školu zvolili rodiče na doporučení svých známých. S výukou jsou spokojeni, dcera bez problémů zvládá český jazyk včetně gramatiky. Spolužáci ve třídě ji přijali velmi dobře, má mezi nimi i několik přátel. Druhá dcera, které jsou dva roky, zatím žádné školní zařízení nenavštěvuje. Později chtějí i tuto dceru přihlásit do české školy.

Rodiče chlapce, kterému je 12 let, pochází z Vietnamu. V České republice žijí na základě povolení k trvalému pobytu již 15 let a úspěšně podnikají. Jejich syn navštěvuje také Základní školu Příbram VIII, Školní 75. Tuto školu vybrali na doporučení své české chůvy, která se o syna starala od jeho dvou let. Chlapec chodí do šesté třídy. Výuku hodnotí rodiče opatrně, přiznávají, že češtině příliš nerozumí. Ve škole je chlapec velmi spokojen, spolužáci se k němu chovají přátelsky. Hojně využívá mimoškolních aktivit. Jeho studijní výsledky jsou dobré, ale přesto mu rodiče zajišťují doučování. Chtěli by, aby jeho studijní výsledky byly nejlepší, aby vystudoval vysokou školu a našel dobré uplatnění. Toto považují za nejdůležitější a vše tomu přizpůsobují.

S dětmi – cizinci se setkává většina školních zařízení v příbramském regionu. Každá škola se snaží integrovat tyto žáky do majoritní společnosti. Učitelé zohledňují specifické potřeby těchto dětí a v mnohých případech se dále vzdělávají v oblasti multikulturní výchovy. Také pro spolužáky může být přítomnost cizince ve třídě výhodou. Děti z multikulturních tříd mají obvykle menší tendence k rasistickým a xenofobním názorům a myšlenkám. Interkulturní vzdělávání je cestou, která vede k respektování stále větší kulturní rozmanitosti naší společnosti.

---

⁶¹ *ABZ slovník cizích slov*. [online]. 2006 [cit. 2012-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/metajazyk>>.

⁶² *Základní škola, Příbram II, Jiráskovy sady 273*. [online]. 2011 [cit. 18.1.2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.zsjs.cz/www/home/>>.

4.7 Výzkum: Shrnutí výsledků šetření

Hlavním cílem bylo zmapování situace integračního procesu cizinců přicházejících do příbramského regionu. Sledováno bylo přijetí cizinců českými obyvateli, osvojování českého jazyka, zapojení do pracovního procesu, možnosti zdravotní péče a také zapojení dětí – cizinců do vzdělávací soustavy. V průběhu výzkumného šetření bylo osloveno celkem 170 občanů z příbramského regionu a v průběhu řízených rozhovorů bylo osloveno 10 cizinců – 5 cizinců vietnamské národnosti, 1 moldavské národnosti a 4 ukrajinské národnosti.

Námi provedený výzkum ukázal, že přístup obyvatel příbramského regionu k cizincům není příliš pozitivní. Místní obyvatelé hodnotí přicházející cizince opatrně, velmi často spíše negativně. Z výzkumu je ale zřejmé, že dorůstáním mladé generace dojde k zlepšení příjmu cizinců. Nová generace hodnotí nově přicházející spíše kladně, je zde znatelná výchova k toleranci. Dalším důvodem může být nezátíženost předsudky minulých dob. Cizinci na české obyvatele reagují opatrně. V rozhovorech přiznávají dobré i špatné zkušenosti s místními obyvateli. Špatné zkušenosti mají zejména při jednání na úřadech.

V oblasti osvojování českého jazyka je zřejmé, že cizinci považují tuto oblast za jednu z nejdůležitější pro úspěšné zvládnutí integračního procesu. Ve velké většině se dobře dorozumí, problémy mívají s psaným textem. Český jazyk si osvojují hlavně formou rozhovorů s místním obyvatelstvem. Je patrné, že míra vzdělání cizinců značně ovlivňuje schopnost zvládnutí českého jazyka.

Většina cizinců je spokojena s českým vzdělávacím systémem. Jejich děti navštěvují české školy. Rodiče si přejí, aby český jazyk dobře zvládli, posílají je do českých škol a případně jim zajišťují doučování.

Strategie na trhu práce jsou různorodé. Cizinci vietnamské národnosti většinou podnikají, a to zvláště v oblasti obchodu a služeb. Naproti tomu cizinci ukrajinské národnosti se často spoléhají na místní trh práce a hledají uplatnění v příbramských anebo okolních firmách. Tuto práci získávají většinou doporučením od známých. Velkým problémem posledních let je ekonomická krize, která značně omezila možnosti cizinců v zapojení se do pracovního procesu.

Z provedeného výzkumu je jasné, že cizinci projevují velkou snahu úspěšně zvládnout integrační proces a začlenit se do české společnosti. Přesto se při tomto procesu stále setkávají s mnoha bariérami a předsudky, které musí překonat.

5 PERSPEKTIVY NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN V ČR DO BUDOUCNOSTI

Proces imigrace cizinců do České republiky je dlouhý a je možné předpokládat, že bude i nadále pokračovat. V současné době se o cizince zajímají média, veřejnost, zaměstnavatelé a postupně také politici. Obvykle jsou zaznamenány krajní názory: na jedné straně ty, které spojují imigraci s nárůstem sociálních rizik, na druhé straně je poukazováno na velmi špatné podmínky života mnohých přistěhovalců.

Tím, jak roste počet cizinců na území České republiky, je zřejmé, že otázka jejich integrace je prioritní. Základním předpokladem začlenění cizinců do české společnosti je vytvořit takové podmínky pro vstup cizinců, aby bylo možné tuto cestu usnadnit.

Trvalý pobyt dává cizincům podobná, nebo stejná práva jako občanům České republiky. Jedná se například o možnost pracovat bez specifických povolení, nebo přístup do veřejné zdravotní péče. Ovšem získání trvalého pobytu je velmi komplikované. Právním předpisem, který stanoví podmínky pro vstup a pobyt na území České republiky, je i nadále zákon o pobytu cizinců na území ČR v platném znění. Jeho poslední novela platná od 1. 1. 2011, zavádí řadu změn. Mezi nejdůležitější patří například nová podoba průkazů o povolení k pobytu. Občanům třetích zemí (netýká se rodinných příslušníků občanů EU) jsou vydávány průkazy o povolení k pobytu s biometrickými údaji. V této souvislosti je nutné, aby se cizinci dostavili na příslušná pracoviště Ministerstva vnitra k sejmutí těchto údajů (jedná se o otisky prstů a zobrazení obličeje). Další změnou jsou nové požadavky na doklad o zajištěném ubytování. K žádosti o povolení k pobytu je nutné doložit doklady o vlastnictví nebo užívání bytu či domu, ve kterém bude cizinec bydlet. Podle novely zákona dochází také ke změně v pobytu za účelem podnikání. V případě změny účelu pobytu na účel podnikání, musí cizinec v ČR alespoň dva roky pobývat. Tato podmínka se vztahuje jak na osoby, které zamýšlí podnikat jako osoby samostatně výdělečně činné, tak na osoby, které budou podnikat formou členství v obchodní společnosti nebo družstvu.⁶³

---

⁶³ ČESKO. Zákon č.326/1999 Sb. ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů s vyznačením změn podle zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb. a zákona č. 73/2011 Sb. Praha.(tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*[online]. 2011, částka 80, s. 2287. Dostupný z WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=326&PC_8411_p=17b&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821>.

Klíčovým předpokladem integrace do společnosti je integrace na trhu práce. Najít efektivní a účinnou cestu integrace cizinců na trh práce není jednoduché. Důkazem toho jsou vysoké míry nezaměstnanosti cizinců prakticky ve všech regionech České republiky. Ekonomická krize posledních let tomuto trendu napomáhá a je velmi pravděpodobné, že v dalším období bude pokračovat. Přestože je pracovní trh pro cizince otevřený, cizinci nejsou nijak podporováni v hledání pracovního uplatnění. České zákony umožňují cizincům pracovat ve veřejném i v soukromém sektoru ekonomiky nebo podnikat. Opatření proti nerovnému zacházení s cizinci na trhu práce jsou však velmi malá.

Důležitou roli v úspěšné integraci cizinců hrají komunity přistěhovalců. Tyto komunity napomáhají cizincům překonat překážky, které je v novém prostředí čekají. Svými aktivitami usilují o zachování kulturního dědictví, mateřského jazyka a vytváření prostoru pro seberealizaci svých členů. K těmto komunitám se cizinci obrací zejména v době svého příchodu do ČR, kdy se ještě příliš neorientují v otázkách svých práv a povinností a na místní úřady se neobrací. Podpora těchto aktivit je velice důležitá, avšak nedostatek finančních prostředků tuto pomoc značně omezuje. Do budoucna je nutné tedy tyto aktivity intenzivně podporovat.

V oblasti vzdělávání cizinců lze říci, že podpora výuky českého jazyka je cílená zvláště pro skupiny cizinců ze zemí Evropské unie. Tím, jak v posledních letech dochází v důsledku zvyšování počtu cizinců dlouhodobě žijících na území České republiky, dochází zároveň k nárůstu počtu dětí - cizinců na českých základních i středních školách. Lze předpokládat pokračování tohoto trendu. Ať je pozadí jejich migrace do ČR jakékoliv, většina cizinců se setkává s obvyklým a charakteristickým problémem, kterým je naučit se češtinu jako cizí jazyk a zároveň zvládat učivo z běžných předmětů, které si musí osvojovat právě v češtině. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytuje podle zákonů České republiky přicházejícím cizincům bezplatnou výuku českého jazyka, výuku sociálně právního minima a výuku geografických reálií. Finanční prostředky, se kterými je příslušné studium spojeno, poskytuje z rozpočtu Ministerstva vnitra.⁶⁴ Problém výuky a doučování češtiny pro žáky – cizince obvykle řeší každá škola individuálně. Různá struktura cizinců, kteří do škol přichází, přináší sebou problém vhodných učebnic a dalších jazykových materiálů pro tyto cizince. Pedagogové jsou pak nuceni obsah učebnic pro své žáky přizpůsobovat.

---

⁶⁴ *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [online]. 2011 [cit. 20.1.2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/uvodni-kurzy-pro-azylanty-a-osoby-pozivajici-doplňkove-1>>.

S rostoucím počtem žáků – cizinců získávají školy stále více zkušeností s jejich výukou, což přispívá k lepšímu zvládnutí jejich výuky. Zároveň se stává výuka cizinců běžnou součástí vzdělávacího programu těchto škol což je velmi pozitivní zpráva pro nově přicházející.

V České republice existuje řada nevládních neziskových organizací, které se věnují otázkám migrace a života cizinců. Jejich hlavními úkoly jsou sociální a právní poradenství a dále pak podpora komunitních aktivit. Zároveň se tyto organizace snaží podporovat samostatnost cizinců, rozvoj jejich schopností a vědomostí při řešení různých sociálních situací a při uplatňování občanských práv. V neposlední řadě je důležitá jejich snaha o zlepšení povědomí veřejnosti o problematice azylantů a migrantů s cílem rozvíjet toleranci a potírat xenofobii a rasismus.

Pro úspěšné zakončení procesu integrace je nezbytná vstřícná spolupráce většinové společnosti. Předsudky a uzavřenost vůči cizincům pochází především z neznalosti kultur, zvyků a náboženství nově příchozích. Přestože je postoj veřejnosti stále vstřícnější vůči cizincům, je důležité systematicky a objektivně informovat veřejnost o cizincích pobývajících v České republice. Proces integrace však zároveň vyžaduje ochotu cizinců přijmout pravidla společnosti, do které přicházejí.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo popsat a zmapovat integrační proces a jeho výsledky u cizinců žijících v České republice a zvláště potom na území příbramského regionu. Měly být charakterizovány nejvíce zastoupené menšiny a zjištěny nejčastější problémy, se kterými se cizinci při procesu začleňování do společnosti setkávají.

Počet cizinců se v České republice neustále zvětšuje a lze předpokládat, že tento trend bude pokračovat i do budoucna. K nejpočetněji zastoupeným menšinám v České republice a i v příbramském regionu patří Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Rusové a Poláci. Největší nárůst cizinců je zaznamenán po roce 1989, kdy vlivem politických změn došlo k uvolnění migrace a do České republiky začalo proudit větší množství cizích státních příslušníků. Imigrace do České republiky je významně pracovně orientovaná a tak je možné říci, že zároveň s růstem počtu cizinců rostl i počet pracujících a podnikajících cizinců. Přesné údaje o cizincích ve všech oblastech zaznamenává Český statistický úřad, který vydává informační publikace o cizincích v České republice a příslušných krajích.

Rozdíly v kulturních zvycích a životních stylech jednotlivých menšin jsou důležité prvky, které ovlivňují průběh integračního procesu. Významnou roli hrají například očekávání přistěhovalců, důvody migrace, jazyková blízkost nebo sociální původ přistěhovalců. Naše pozornost směřovala zejména k problémům, se kterými se přistěhovalci často setkávají, a k strategiím, které volí za jejich řešení.

Na základě dotazníkového šetření jsme se zajímali o pohled místních obyvatel na cizince a o míru sympatií s jakými přicházející cizince obyvatelé příbramského regionu přijímají. Značné rozdíly v příjmu cizinců můžeme vysledovat u dětí a dospělých. Zatímco dospělí trpí jistou formou předsudků, které znesnadňují úspěšné začlenění cizinců do společnosti, u dětí pozorujeme vnímání cizinců jako spíše normální anebo pozitivní jev ve společnosti.

Klíčovým předpokladem úspěšného začlenění se do společnosti je zvládnutí jazyka. Pokud rodný jazyk cizinců patří do slovanské jazykové skupiny, není pro ně čeština úplně cizí. Tito cizinci se jazyk ve většině případů učí sami. Pomáhají jim při tom spolupracovníci či přátelé. Častým zdrojem učení češtiny je sledování televize. Další možností, kterou volí jen malá skupina cizinců je navštěvování jazykových kurzů. Všichni cizinci považují zvládnutí českého jazyka za velmi zásadní faktor při integraci

do české společnosti a snaží se s tímto problémem úspěšně vyrovnat. Velmi patrná je snaha cizinců o to, aby jejich děti zvládli český jazyk lépe než rodiče a tím jim bylo umožněno studovat na českých školách a dosáhnout co nejlepšího možného vzdělání.

Migrace do České republiky má obvykle ekonomickou dimenzi. Pokud cizinci získají práci a tím ekonomickou nezávislost, je to předpoklad pro rozhodnutí v České republice zůstat dočasně anebo i trvale. Migranti, kteří pocházejí ze států, mimo Evropskou unii obvykle narážejí na problém regulace pracovního trhu. Tito cizinci jsou pak nuceni začínat svoji pracovní kariéru na pracovních místech, o které nemají místní obyvatelé zájem a které jsou pod úrovní jejich dosaženého vzdělání a kvalifikace. Strach ze ztráty práce je často nutí tato pracovní místa akceptovat. Další možností pro tyto cizince je možnost podnikat, což také často využívají zejména cizinci vietnamské národnosti. Svě podnikání hodnotí jako úspěšné a velmi úspěšné. Z rozhovorů s cizinci je zřejmé, že svoji životní úroveň v České republice považují za velmi dobrou oproti životní úrovni, kterou měli ve své zemi původu.

V další části práce jsme se zajímali o zajištění zdravotní péče cizincům. Zdravotní péče je cizincům poskytována podle zákonů České republiky. Cizinci jsou ve většině případů řádně pojištěni a úhradu za poskytnutou zdravotní péči jim hradí příslušná pojišťovna. Bohužel velmi často dochází k rozdílům mezi výší úhrady zdravotní péče veřejných a komerčních pojišťoven. V posledních letech se snižuje počet cizinců, kteří by nebyli řádně pojištěni, a úhradu jejich zdravotní péče by muselo zdravotnické zařízení vymáhat soudní cestou.

Závěrečná část práce byla nahlédnutím do budoucnosti cizinců v České republice a do perspektivy jejich pobytu. Přestože se integrací cizinců zabývá celá řada neziskových organizací, které se snaží příchozím cizincům pomoci, na úřadech stále ještě chybí koncepce práce s cizinci. Nenajdeme podrobný přehled nezbytných informací, poradenské služby. Neziskové organizace se obvykle potýkají s nedostatkem financí. Špatná ekonomická situace hospodářství se dále projevuje ve zvětšujících se problémech při získávání zaměstnání cizinců.

Hlavním přínosem práce je nahlédnutí do problematiky integrace cizinců a do jejich způsobu života v České republice. Bakalářská práce umožňuje komplexnější seznámení s problémy, se kterými se cizinci při procesu integrace setkávají. Problematika národnostních menšin je v dnešní multikulturní společnosti velmi aktuální, setkáváme se však velmi často s odmítavými postoji majoritní společnosti. Úkolem budoucnosti je tedy vytvoření účinnějších nástrojů pro boj s negativními

dopady imigrace, jako jsou xenofobie a rasismus. Je nezbytné, aby čeští občané byli více informováni o problematice cizinců a tím bylo umožněno bezkonfliktní soužití více kultur ve společnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. DRBOHLAV, D. et al. *Migrace a (i)migranti v Česku*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.
2. DUNN, O. *Pomozte svému dítěti naučit se cizí jazyk*. Dubicko : INFOA, 2003. 218 s. ISBN 80-7240-315-X.
3. HAVELKOVÁ, L., KLÍMOVÁ, L. Integrace dětí – cizinců v českém školství v příbramském regionu. In: DUŠEK, J., GREGOR, J. et. al. *Udržitelný rozvoj v podmínkách ekonomické krize*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. s. 352-357. ISBN 978-80-87472-04-0.
4. HOLÁ, B. *Život cizinců v ČR*. Praha : ČSÚ, 2007. 68 s. ISBN 978-80-250-1548-3.
5. HIRTLOVÁ, P. et al. *Menšiny a integrující se Evropa*. Kutná Hora : Nezávislé centrum pro studium politiky, 2009. 447 s. ISBN 978-80-86879-23-9.
6. PÁNA, L. *Vztah české majority a národnostních menšin v Jihočeském kraji*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 193 s. ISBN 978-80-86708-53-9.
7. PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha : GRADA, 2010. 200 s. ISBN 978-80-247-3069-1.
8. PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie*. Praha : Portál, 2004. 200 s. ISBN 80-7178-885-6.
9. PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha : TRITON, 2006. 263 s. ISBN 80-7254-866-2.
10. RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2009. 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0.
11. SAVICKÝ, I. *Osudová setkání*. Praha : Academia, 1999. 272 s. ISBN 80-200-0770-9.
12. ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha : Portál, 1998. 208 s. ISBN 80-7178-285-8.
13. ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v české republice*. Praha : Portál, 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.

Elektronické zdroje

1. *ABZ slovník cizích slov*. [online]. 2006 [cit.18.1.2012]. Dostupný z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/metajazyk>>.
2. *Demografie* [online]. 2009 [cit.31.8.2010]. Dostupný z WWW: <http://www.demografie.info/?cz_migrate=&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dcb43d1>.
3. *Chrastavské děti* [online]. 2007 [cit.5.7.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2006071101>>.
4. *Český statistický úřad. Cizinci v ČR podle oblasti, kraje a okresu*. [on line]. 2011 [cit. 7.9.2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.
5. *Čeština pro cizince*. [online]. 2011 [cit. 2011-07-11]. Dostupný z WWW: <http://cestina-pro-cizince.cz/?hl=cs_CZ>.
6. *Integrovaný portál MPSV. Zaměstnávání cizích státních příslušníků*. [online]. 2011 [cit. 20.10.2011]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl>.
7. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [online]. 2011 [cit. 20.1.2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/uvodni-kurzy-pro-azylanty-a-osoby-pozivajici-doplnekove-1>>.
8. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR*. [online]. 2011 [cit. 11.8.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.
9. *Němci v Čechách* [online]. 2010 [cit. 10.9.2010]. Dostupné z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=nemci_v_cechach>.
10. *Odsun jako tragické zakončení sedmi století trvajících stykání a potýkání Čechů a Němců v jednom státě* [online]. 1997 [cit.10.9.2010]. Dostupný z WWW: <<http://klempera.tripod.com/odsun.htm>>.
11. *Počet cizinců v ČR* [online]. 2007 [cit. 5. 9. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.
12. *Poláci v České republice* [online]. 2010 [cit.7.9.2010]. Dostupný z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=polaci_v_cr>.

13. *Postoj Čechů k vietnamské menšině v ČR* [online]. 2011 [cit.3.7.2011]. Dostupný z WWW: <http://krajane.czu.cz/geografienab/doku.php?id=postoj_cechu_k_vietnamske_mensine_v_cr>.
14. *Postup cizince směřující k realizaci jeho zaměstnání na území ČR* [online]. 2011 [cit.8.7.2011]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_zamest_ciz>.
15. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. 2009 [cit.10.9.2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6631>>.
16. *Ruská kulturní identita* [online]. 2011 [cit.5.7.2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mezikulturnidialog.cz/ruska.html>>.
17. *Slováci v České republice* [online]. 2007 [cit.5.7.2011]. Dostupný <<http://www.czechkid.cz/si1380.html>>.
18. *Slovenská národnostní menšina* [online]. 2006 [cit. 2.9.2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=1615>>.
19. *Ukrajinci v ČR* [online]. 2005 [cit.31.8.2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.
20. *Ukrajinská národnostní menšina* [online]. 2006 [cit. 2. 9. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=16159>>.
21. *Základní škola, Příbram II, Jiráskovy sady 273.* [online]. 2011 [cit.18.1.2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.zsjs.cz/www/home/>>.
22. *Zaměstnanost – popis aktuálního vývoje* [online]. 2010 [cit.11.2.2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_zamestnanost-popis_aktualniho_vyvoje>.
23. *Zaměstnávání cizích státních příslušníků.* [online]. 2011 [cit. 20. 10. 2011]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl>.
24. *Zařízení pro děti – cizince, diagnostický ústav, dětský domov se školou, výchovný ústav, středisko výchovné péče, základní škola a praktická škola Radlická 30, Praha 5.* [online]. 2011 [cit.11.11.2011]. Dostupný z WWW: <http://www.ddc.cz/index.php?menu=nase_zarizeni#detsky_domov>.

Legislativní zdroje

ČESKO. Zákon č.326/1999 Sb. ze dne30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů s vyznačením změn podle zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb. a zákona č. 73/2011 Sb. Praha.(tiskový zákon).

In: *Sbírka zákonů, Česká republika*[online]. 2011, částka 80, s. 2287. Dostupný z WWW:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=326&PC_8411_p=17b&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821>.

PŘÍLOHY

- I. Italští uprchlíci na Březových Horách v Příbrami
- II. Seznam italských válečných uprchlíků zemřelých a pohřbených na Březových Horách
- III. Neziskové organizace pro pomoc cizincům v České republice
- IV. Informativní bulletin „Slovo pro cizince a o cizincích“
- V. Škála sympatií k menšinám u mužů a žen starších osmnácti let
- VI. Dotazy pro cizince – rozhovor o spokojenosti v České republice, o problémech spojených se začleňováním do české společnosti.

PŘÍLOHY

Příloha I
Italští uprchlíci na Březových Horách v Příbrami

Zdroj: *Archiv města Březových Hor. I. Č. 356.*

Příloha II

Seznam italských válečných uprchlíků zemřelých a pohřbených na Březových Horách

Zdroj: Archiv města Březových Hor. I. Č. 356.

S e z n a m		
válečných uprchlíků italských na Březových Horách		
zemřelých a pohřbených.		
r. 1916.		
18. Gioacchino Boccagni 425	dítě 2 roky st.	zemř. 20./II. 1916.
25. Eligio Battaini	truhlář 55 r. st.	zemř. 18./III.
35. Giacomo Colo 343	rolník 59 r. st.	zemř. 28./IV.
57. Gioachim Piantoni 329	domkář 73 r. st.	zemř. 15./VII.
67. Marie Zecchini 305	vdova po obchodníku 81 r. st.	zemř. 24./IX.
72. Angelo Boccagni	dítě 14 měs. st.	zemř. 24./X.
73. Domenica Franzinelli 45	vdova po rolníku 71 r. st.	zemř. 31./X.
77. Domenica Piantoni 357	vdova 72 r. st.	zemř. 20./XI.
r. 1917.		
4. Amilzare Maroni	dítka 1 měs.	zemř. 12./I.
27. Innocenza Bonisolli 309	dítka 6 r. st.	zemř. 24./III.
47. Anna Maroni 355	vdova 68 r. st.	zemř. 16./V.
65. Carolina Bonisolli 364	vdova 65 r. st.	zemř. 29./VII.
87. Eufrosina Colo 376	vdaná 57 r. st.	zemř. 25./XI.
r. 1918.		
26. Leonida Colo 385	svob. 22 r. st.	zemř. 23./III.
45. Angelo Bonisolli 411	71 r. st.	zemř. 13./V.
48. Perfetto Collo 430	65 r. st.	zemř. 14./V.
62. Dominica Boccagni 440	vdova 69 r. st.	zemř. 13./VI.
64. Jan Batista Piva 440	81 r. st.	zemř. 17./VI.
83. Maria Tamborini 450	67 r. st.	zemř. 5./IX.
85. Bonaface Bonisoli 460	rolník 45 r. st.	zemř. 14./IX.
89. Ambroso Boccagni 470	64 r. st.	zemř. 17./9.
94. Jan Cottardi 480	19 r. st.	zemř. 29./9.

Příloha III

Neziskové organizace pro pomoc cizincům v České republice

Zdroj: *Cizinci v České republice*. [online].2012 [cit. 29.1.2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=183>>.

V České republice existuje několik organizací, či sdružení jejichž cílem je pomoc cizincům přicházejícím do ČR. Tyto organizace poskytují sociální poradenství, pracovní poradenství, asistenci, dobrovolnické a vzdělávací aktivity azylantům a cizincům s trvalým či dlouhodobým pobytem na území ČR. Tyto subjekty oslovují a vzdělávají ve věci integrace cizinců i českou veřejnost.

Centrum pro integraci cizinců napomáhá imigrantům v procesu integrace do české společnosti prostřednictvím sociálních služeb, vzdělávacích i dalších aktivit, a tyto služby rozvíjí v souladu s potřebami imigrantů.

Centrum pro otázky migrace se zaměřuje na právní a poradenskou činnost související s migrací, zejména bezplatné individuální poradenství cizincům v nouzi v oblasti legalizace jejich pobytu na území ČR včetně případů sloučení rodin.

Český červený kříž je humanitární občanské sdružení působící na celém území České republiky. Působí zejména v oblasti humanitární, sociální a zdravotní.

Diecézní charita – poradna pro uprchlíky a migranty poskytuje pomoc legálně pobývajícím cizincům v nouzi. Poradna poskytuje sociální poradenství, základní právní poradenství, tlumočnické a překladatelské služby.

Kontaktní centrum pro cizince poskytuje pracovní a sociální poradenství ambulantní i terénní a asistenční službu, disponuje službami tlumočnicků a má rozsáhlou sociální síť kontaktů na odborníky a případné externí spolupracovníky.

Příloha V

Škála sympatií k menšinám u mužů a žen starších osmnácti let

Zdroj: Vlastní sestavení

Před vyplněním si nejprve přečtete seznam uvedených menšin, které mají největší zastoupení v regionu Příbram. Seznam je řazen podle abecedy. Vyznačte křížkem ve škále 1-5 jaký stupeň chováte vy osobně ke každé z uvedených menšin. Hodnoty vyjadřují: **1 = největší sympatie, 5 = nejmenší sympatie**

Pohlaví:

Věk:

	Známka				
	1	2	3	4	5
Moldavci					
Poláci					
Rusové					
Slováci					
Ukrajinci					
Vietnamci					

Příloha VI

Dotazy pro cizince – rozhovor o spokojenosti v České republice, o problémech spojených se začleňováním do české společnosti.

Zdroj: Vlastní sestavení

Průzkum spokojenosti cizinců v České republice. Metoda řízeného dialogu poskytuje účastníkům průzkumu prostor k samostatnému vyjádření.

Tazatel – výzkumník: Ve které zemi jste se narodil/a?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jste ženatý/vdaná?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Odkud pochází manžel/ka?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Je s Vámi v ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Máte děti?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jaké máte vzdělání?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Přijel jste do ČR za někým, kdo už tu žije? (Za někým z rodiny/za přáteli)

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jak dlouho nyní žijete v České republice?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jak dlouho chcete zůstat v ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jaký máte v ČR typ pobytu?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Chcete získat české občanství?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Co jste dělal/a v zemi původu, než jste odešel/šla do ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Popište prosím stručně Vaší pracovní historii v ČR od Vašeho příchodu až dosud:

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jste v současné době zaměstnán nebo podnikáte?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jak jste zaměstnání získal/la?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jste se svým zaměstnáním spokojený/á nebo nespokojený/á? .

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Máte obavu za ztráty současného zaměstnání? .

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Kdo Vám při hledání práce pomáhá?, nebo na koho se obrátíte?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jaký je hlavní zdroj Vašich příjmů pro zabezpečení Vašeho života v ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jakou máte představu o svém pracovním uplatnění v příštím období?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jak byste hodnotil svou současnou životní úroveň?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Pracuje někdo jiný z rodiny v ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Můžete popsat, jak v ČR bydlíte?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jakým jazykem v současné době hovoříte nejčastěji?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Je pro Vás důležité umět dobře česky?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Zajímáte se o dění v ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Kde získáváte praktické informace o vyřizování různých záležitostí v ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Kdo jsou Vaši přátelé v ČR?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jaké máte osobní zkušenosti s přístupem Čechů k Vám?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Se kterými úřady v ČR jste přišel/šla do kontaktu?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Jaké máte zkušenosti s přístupem úřadů a jednáním úředníků?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Využil/a jste někdy služeb nestátních organizací?.

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Chybí Vám nějaké specifické služby, které byste jako cizinec uvítal/a?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Kde se v současné době cítíte být doma a proč?

Respondent:

Tazatel – výzkumník: Zůstal/a byste v ČR i kdyby se Vám pracovníě nedařilo?

Respondent: